

PRIMORSKI DNEVNIK

GLASILO OSVOBODILNE FRONTE SLOVENSKEGA NARODA ZA TRŽAŠKO OZEMLJE

Leto V - Štev. 176 (1266)

Poslilna plačana v gotovini
Spedizione in abbon. post. 1. gr.

TRST torek 26. julija 1949

Cena 15 lir - 2.50 din

Zaostritev nasprotij v kapitalističnem taboru

Vse večje padanje proizvodnje in opevanje nezaposlenosti v ZDA ali ameriške monopolne zaostrojitve borbe za razširitev svojih tržišč na svetu. Strah, da se ne bi ponovila gospodarska kriza, kakršna je bila leta 1929, jih sili, da v svojih naporih, da bi krizo odložili, ne izbirajo sredstev in tudi ne žrtve, na čigar račun bi omiliti gospodarsko katastrofo, ki jim preti.

Toda ameriški monopoli nimajo nikakršnega vpliva v državah demokracije bloka. Zaradi tega morejo in morajo iskati svojo žrtev edino v vrstah svojih ezavestnikov — zapadnoevropskih držav. In ta posel jim ne gre ravno težko od rok, ker so že pravčasno poskrbeli in so z Marshallovim planom, Trumanovim doktrino, Atlantskim paktom in s pomočjo vsega drugega orodja ameriške ekspanzionistične politike ob pomoči domače izdajalske buržoazije skoraj popolnoma onesposobili te države za odpor. Toda, v kolikor se gospodarska kriza v ZDA sploh lahko obzori, pa je po drugi strani edino zaostrojitve gospodarske krize v evropskih državah, katerih gospodarstvo je najtežje povezano in v največji meri odvisno od ameriških monopolov. Resnica je, da je v mnogih maršalovskih državah proces padanja proizvodnje in večanja brezposelnosti dobil že zdavnaj težke oblike.

Medtem pa je tudi resnica, da tudi takšne države, v kolikor bolj se približujejo robu gospodarske katastrofe, h kateremu jih v imenu lastne kresitve porajajo ameriški monopoli, morajo nujno nuditi vse večji odpor smrtnemu obdobju, v katerem so si znašle. Prirodno je, da nudi največji odpor gospodarsko najmočnejši ameriški »partneri« — Velika Britanija in sicer že zaradi tega, ker je napad ameriških monopolov na britanske gospodarske pozicije na svetu najmočnejši in je najbolj brezobziren. S tem popolnim izločenjem Velike Britanije iz področja funta šterlinga bi ameriški monopoli v veliki meri prevladali v breme svojih gospodarskih težav na Veliko Britanijo.

Kakor je znano, je odpor Velike Britanije prav posebno močan proti nameram ZDA, da je po polasti dolarški in zlatih rezerv angloske vlade s tem, da bi bilo drugim zapadnoevropskim državam omogočeno, da bi izkoristile svoje terjatve pri Veliki Britaniji tudi za nabavo blaga v ZDA, ne pa zgolj v državah področja funta šterlinga kot je bilo to do sedaj. Toda pritisk ZDA je bil tudi močan in laburistična vlada je morala popustiti svojem, »starejšemu partnerju« — ameriškim monopolom — in jim prepuštili izkoriščanje 25 odst. terjatve maršalovskih držav. Po drugi strani je teška gospodarska situacija britanskih monopolov prisilila laburistično vlado, da to svojo zgubo nadomesti s tem, da je vsem svojim dominionskim in kolonialnim upravam britanskega imperija ukazala, da prenehajo z nakupom blaga v državah dolarškega področja.

Zaostritev nasprotij med tema Puljani pri maršalu Titu

PULJ, 25. (Tanjug) — Maršal Tito je sprejel na Brionih delegacijo delavcev, predstavnikov KPJ, množičnih organizacij in ljudske oblasti mesta Pulja, s katero se je zadržal v dvurnem pogovoru. Delegacija je izročila maršalu Titu več darov.

Dan sovjetske mornarice

PARIZ, 25. — Radio Moskva javlja, da so se vršila na »Dan boje mornarice Sovjetske zveze« v luhak Kronštadt, Tallin in Vladivostok velike pomorske parade ob udeležbi največjih sovjetskih mot.

Pomanjkanje lesa na Madžarskem

BUDAPEŠT, 25. (Tanjug) — Zaradi enostranske odpovedi trgovinskega sporazuma s FLRJ se opaža na Madžarskem vedno večje pomanjkanje lesa. To pomanjkanje prisilja oblasti odstraniti iz ukrepi prisilne oskrbe.

Snyder se je vrnil

ATENE, 24. — Ameriški zadržani minister John Snyder je zapustil danes jutranj Atene v spremstvu ameriškega poslanika v Grčiji, ter odletel v Washington.

Nov Trumanov korak v nenenju ponovnega svetovnega klanja „Foreign Military Assistance Act of 1949“

t. j. program za vojaško pomoč evropskim državam za l. 1949 v znesku 1.450 milijonov dolarjev za orožje - poleg orožja, ki ga Severno-ameriške združene države nabavljajo Turčiji in Iraku od maja 1947

WASHINGTON, 25. — General Jonat Hand Wainwright, ki ga slavijo Američani kot junaka bitke pri Bataanu, je govoril večeraj na kongresu vojnih pohajlencev ki jim predseduje, ter je dejal, da je Atlantski pakt direktno poziv na novo vojno. »Čezlo mi je žala,« je nadaljeval general, »da je naše najvišje zakonodajno telo, ameriški senat, smatralo ratifikacijo atlantskega pakta za dobro delo. Seveda, senatorji bodo bolj pametni od mene, toda jaz sem videl več vojn kakor oni.«

To in podobna opozorila, ki prihajajo od ameriškega ljudstva pa niso prav nič motila predsednika Trumana, ki je danes podpisoval pretekli četrti ratifikacijo atlantskega pakta, da je v istem trenutku pakt parlamentu ZDA nov zakonski osnutek glede »programa vojaške pomoči inozemstvu, ki pomeni že praktično izvajanje atlantskega pakta.

Novi zakonski načrt je sicer pričel s frazami o miru in mednarodni varnosti, toda nosi naslov »FOREIGN MILITARY ASSISTANCE ACT OF 1949« in njegovih osem dolgih strani nista izdelovala je Bela hiša in zunanje ministrstvo,

praviljen sprejeti brisanje besed »ali s strani katerega koli drugega mednarodnega organizma« in nadomestiti besedo »dobrovoljno« s besedami »na kateri način«. Zadevo so odložili za jutrišnje razpravljanje.

Razpravljali so nato o sovjetski zahtevi, da se vključi v mirovno pogodbo člen, ki bi določil, da mora Dunaj skrbeti za zavezniška pokolišča in spomenike v čast osvobodilnim vojskam na avstrijskem ozemlju. Ameriški delegat Reber je dejal, da ne smatra predlog za potreben, ker podobna določba tudi v italijansko mirovno pogodbo ni bila vključena. Zarubin si je rezerviral pravico ponovno razpravljati o tem ter dodal, da se je večkrat zgodilo, da so avstrijski nastopi očistili spomenike, ki so bili postavljeni sovjetskim borbem, pri čemer avstrijska vlada ni ukrenila kar bi bila morala.

Pravico predpisati potrebne izvršne odredbe in določiti pričetek načrta ima predsednik, zunanji minister pa je generalni pooblaščenec za upravo načrta.

6. Predsednik odloča, ali naj vojaška pomoč v celoti ali deloma

Avstrijska vlada nacističira državo

Volivni sporazum vladine stranke z nacisti

DUNAJ, 25. (Tanjug) — V svojih pripravah na oktobrske volitve posveča vladina populistična stranka posebno pozornost organizaciji volivnega bloka, da bi obnovila nacistično gibanje. V skladu z volivnim sporazumom, ki je bil nedavno zaključen z nacional-socialističnimi voditelji, se je populistična stranka obvezala prepustiti nacistom nekaj številnih sedežev v parlamentu za nacistične glasove na volitvah. Posledica tega sporazuma je, da so v številnih pokrajnah Avstrije, zlasti na Stajerskem številni nacisti postavili svoje kandidature na listi populistične stranke.

Ceprov je populistična stranka hotela preprečiti nacistom, da bi se na organizirani način udeležili političnega življenja države, je populistična stranka nedavno dala

Kaj je cinizem

V pravi o Slovenci Koroški in o koroških Slovincih je važno samo eno: stališče do njihove borbe in do njihovih pravic. Znamo je, da so se koroški Slovinci borili za svojo narodno osvoboditev in združitev. Jugoslavija je njihovo borbo vedno podpirala in jo še vedno podpira.

Stališče Sovjetske zveze pa ni bilo vedno enako. Medtem ko je do večeraj njihovo borbo podpirala in se na mednarodnih konferencah potoevala za njihove pravice do priključitve k Jugoslaviji, je na pariski konferenci kar čez noč spremenila to svoje stališče in pristala na krivične sangermanske avstrijske meje.

Tako je Sovjetska zveza zapravila lepo priložnost, v kateri bi mogla zmagovito dokazati, da kominformistična gibanja ni naperjena na niti proti Jugoslaviji niti proti »Titovi kluki«, kakor pravijo. »Glejte, Titova kluka prodaja imperalistom koroške Slovence,

denar pa je utaknila v žep Sovjetske zveze. Zagrešilo dejanje, hkrati pa zurniti na druge odgovornosti in ga obdelati, ni le podlost, ampak cinizem.

Halo, halo, želite izkaznico?

Kominformisti imajo na zalogi ogromne količine člankov izkaznic in bi jih radi vnošili. Tako so prišli na izvirno idejo: v trafikah in v oseh, jamah lokalnih, so odprli agencije svoje partije, kjer morejo za majhen denar kupiti člankov izkaznico in postati enav.

V opravičilo to to krovno kupčijo pa si vlada Sovjetske zveze v svoji notni izmišlja neka tajna poganjanja, kjer naj bi Jugoslavija prodala imperalistom Slovensko Koroško. Jugoslavija je »prodala,

preneha, bodisi, da to zahteva do-sto Hug. Tretja armada osvobodilne vojske je osvobodila važno mesto pokrajine Hunan.

Agencija Nova Kitajska pa poroča, da so enote Mao Ce Tungove vojske uničile štiri korpuse nacionalistične vojske. Osvobojeno je mesto Juki 100 km vzhodno od mesta Fu Ceu.

Iz Sanghaja poročajo, da vsi časopisi objavljajo ostro kritiko na ameriško reakcijo zaradi zatvoritve ameriških informacijskih uradov na Kitajskem. Poudarjajo, da je ljudska oblast v popolnem pravu, kajti diplomatski odnosi z Novo Kitajsko in ameriško vlado ne amajajo. Časopisi pišejo, da je ameriška vlada najbrutalnejši pljačkaš na svetu. V sodelovanju z banditom gasto kitajskih ljudstva in ogrozale politične ter gospodarske pravice Kitajske.

Mladinska štafeta Calais-Budimpešta

CALAIS, 25. — Posebna štafeta bo prinesla v Budimpešto dve zastavi, kjer se bo vršil v avgustu svetovni festival mladine.

Izjava H. Pollitta, voditelja KP Anglije

Churchill ponovno neti novo vojno

Pred stavkami železničarjev in mehanikov v Angliji ter pristaniških delavcev v Avstraliji

LONDON, 25. — Daily Workers objavlja izjavo, ki jo je danes podal generalni sekretar Kompartije Anglije Harry Pollitt, ki je med drugim dejal:

»Konzervativci, ki so se ponovno podali na pot, ki vodi v novo vojno. Njihov volivni program in Churchillovi govori pričajo da so se trdno odločili, da bodo do maksimuma izkoristili ugodne pogoje, ki jih je ustvarila ranje laburistična vlada. Konservativci so vedno predlagali samo eno rešitev gospodarske krize h kateri so se zatekli vedno, ko so se nahajali na oblasti. Ta rešitev obstaja v znižanju mezd, podaljšanju delovnega dneva, zmanjšanju socialnih ukrepov in ustvarjanju množične brezposelnosti.«

Pollitt je pozval člane Komuni-

stične partije naj aktivno začnejo z volivno kampanjo v vseh okrožjih, kjer so postavili svoje kandidate. V vseh ostalih okrožjih pa naj podprejo napredne laburistične kandidate, ki se bodo borili proti konservativcem in proti denaršnim laburističnim voditeljem. Sindikat rudarskih mehanikov, ki šteje 1500 članov je objavil opozorilo na stavko ter obenem sporočil, da bo bila pogajanja, ki so se pričela konec preteklega leta z državnim odborom za premog radi povišanja mezd, prekinjena. Stavka bi se pričela v roku tednov t. j. 15. avgusta.

Danes so po enem mesecu in dveh dneh stavke pričeli londonski pristaniški delavci v razkladnem in nakladnem delu 150 ladij. Red je vzoren. Stavka je bila proglašena zaradi solidarnosti z kanadskimi mornarji, ki bodo nadaljevali s svojo stavko do zmagatko je izjavi Harry Davis, predsednik kanadskega sindikata mornarjev.

Medtem se pripravila mnogo hujša kriza britanskim železničarjem. Izvršni odbor sindikata železničarjev, ki šteje 450.000 članov, je večeraj ponovno zavnil vladne predloge glede povišanja mezd. Današnja konferenca sindikalnih zastopnikov bo razpravljala o novih ukrepih in ni izključeno, da bo med njimi splošna stavka britanskih železničarjev.

Iz Melbourne poročajo, da avstralske radikalne stavke objavljajo v prvo 24-urno stavko pristaniških delavcev Avstralije v znak protesta, ker sta bila glavni tajnik in njegov namestnik njihovega sindikata obsojena na dvanajset mesecev zapora. Stavka je pričela danes. Pristanikištvu v Brisbane so sprejeli predlog sindikalnega vodstva, da bodo tedensko stavkali po 24 ur dokler ne bodo zaprti sindikalni ljubitelji izpušeni.

List »Sunday Dispatch« piše v zvezi z angleško finančno krizo, da bodo ZDA za svojo pomoč Veliki Britaniji postavile stroge pogoje, da bo zahtevala opustiti socialistično

MOSKVA. — Agencija Tass javlja, da je prispela v Moskvo Blagovest, nov izredni opolnomočeni ambasador LR Bolgarije.

— Boriti se za narodne pravice pomeni boriti se proti nacionalizmu.

— Kako se boriš proti nacionalizmu?

— Proti nacionalizmu se boriš, če poudarjaš in vzgajaš delavsko gibanje v duhu mednarodne solidarnosti.

— Kako poudarjaš mednarodno solidarnost v Trstu?

— Mednarodno solidarnost poudarjaš konkretno v Trstu tako, kakor dela Bidoev; proti italijanski govorniški reakciji, ki ne pušči šovinistični slovenski, moraš molčati slovenski in italijanski!

— Kaj pomeni to konkretno v Trstu?

— Na primer, v Miljah: izvoliti v občinski odbor samo Italijane!

— Kaj pomeni boriti se za narodne pravice?

— Zakaj osel riga

Kominformisti imajo vedno svoj prav. Če je odvetnik Ambrosini dejal, da je leta 1921 prišel v

Vlada FLRJ ne priznava balkanske komisije OZN

Uspehi grške demokratične vojske

BEOGRAD, 25. (Tanjug) — Ti-skovni oddelček OZN je 25. t. m. objavil poročilo balkanske komisije OZN, v katerem se med drugim trdi, da so opazovalci komisije ugotovili, da je 70 topovskih izstrelkov bilo izstreljenih iz grške strani in padlo na jugoslovansko ozemlje ter da so sklenili priti v stik z enim višjim oficirjem JA na mejni točki 39. To so javile nekatere tuje agencije.

Agencija »Tanjug« je pooblašča na glede tega izjaviti sledeče:

»Ta informacija je popolnoma izmišljena v cilju, da bi podprla protijugoslovansko propagando. Pri-znati, da so topovskih izstrelki, ki so bili izstreljeni iz grškega ozemlja, padli na jugoslovansko ozemlje, da to predstavlja kršitev jugoslovanskega zemlja, ima samo namen povečati »značaj resničnosti« ce-le zadeve, na temelju katere naj bi bil verjeten obstoj stika med ju-goslovanskimi organi in omenjeno komisijo. Toda stika ni bilo nobe-nega. Višjih jugoslovanskih oficir-jev, ki naj bi nosili pri vstetju svo-je obsejne službe pet zvezd, ni — kot to zatrjuje poročilo, Prav tako

ne obstaja obmejna točka št. 39. Stališče jugoslovanske vlade o ne-priznanju balkanske komisije OZN ostaja še nadalje neizpremenjeno.«

Poročilo vrhovnega štaba demokratične vojske javlja, da sta bili razpršeni dve četi monarhofašistov v vzhodnem delu Gramosa. Gojenci vojne akademije demokratične vojske so z ostalimi odredi razpršili sovražne enote na odseku Kato Kli-ne in vrgli iz stroja 100 monarhofašistov. Ob tej priliki so sestrelili tudi eno sovražno letalo.

Albanska vlada je poslala na OZN nošo, v kateri javlja, da je 21. t. m. grško monarhofašistično topništvo streljalo na Leskovice, pri čemer je bil ubit en albanski vojak.

Iz Aten poročajo, da je vojaško silišče v Florini (Makedonija) danes obdobje 21 komunistov pod ob-tožbo sabotaže. Sedem jih je bilo obsojenih na smrt 14 pa na do-smrtno prisilno delo.

Nezakonito postopanje Avstrije glede vodnega režima reke Drave

Casopis »Elektroprivreda«, ki ga izdaja ministrstvo za elektrogospodarstvo v Beogradu, obtožuje avstrijske oblasti, da na nezakonit način zbiražo vodo Drave pri avstrijskih električnih centralah Zva-bek in Labod. Na ta način imajo jugoslovanske hidroelektrične centrale na Dravi pri proizvodnji električne energije 15 milijonov Kw na uro skode. S tem avstrijske oblasti kršijo jugoslovansko-avstrijski sporazum iz leta 1925 in sporazum o vodnem režimu v Madridu iz leta 1910.

Do sedaj Avstrija ni pokazala do-bre volje, da bi skupaj z Jugosla-vijo našla rešitev, da bi obe državi imeli enake koristi od reke Drave; Casopis opominja Avstrijo, da bo — če ne bi spremenila svojega ne-gativnega stališča — Jugoslavija prisiljena zgraditi pri svojih hidro-električnih centralah v Dravogradu zbiralni bazen, ki bo povečal pro-izvodnjo električne struje ter cen-tral in zmanjšal proizvodnjo v Avstriji.

politično laburistične stranke na go-spodarskem področju, ki je verjet-no povzročila jasnemu težko politič-no krizo vlade. Casopis meni, da bo vlada lahko izbirala samo med tem, da sprejme ameriške pogoje, s čimer bi spravila pod varštvo enodnost laburistične stranke, ter med tem, da odstopi in povrne ko, ve volitve v znamenju odpora proti ameriški varštvi.

List »People« pa piše o nekem drugem načrtu, ki se v mednarodnih gospodarskih krogih že ozna-čuje kot nekakšna »mednarodna banka za obnovo«, ki pa velja le za Anglijo in pravni med drugim, da preuči, kako v Washingtonu načrte, ki ugnevajo ineti zelo važne posodi-ce glede na septembrska anglo-ame-riška gospodarska pogajanja. Baje gre za načrt nekake federacije ter monetarne unije med ZDA, britan-skim imperijem in Zapadno Evro-po. Amerika hoče, naj postane at-lantski pakt iz politične tudi gos-podarske pogodbe. List podpira Be-lynovino izjavo v spodnji zbornici, pretekli četrti, ko je govoril, naj se združita področje funta in do-larja.

Na političnem področju pa so britanski konservativci večeraj pri-čeli s prvim napadom svoje voliv-ne kampanje, ker računajo, da bo do volitve namesto julija prihod-njega leta že v letošnjem septem-bru. Za napad so izbrali krizo la-burizma. Atlee je jun je še večeraj odgovoril z vso ostrino, vendar pa smatrajo nepristranski opazovalci da bo borba kljub negativnemu značaju Churchillove stranke, iz-redno ostro.

Zborovanje razbijaških sindikalov

LONDON, 25. — Danes se je vršilo v Londonu prvo zasedanje takoj imenovanih »svobodnih sindika-tov« Evrope, ki naj bi predstav-ljali 50 milijonov delavcev. Razbi-jaški sindikati si bodo postavili se-dež — kakor piše »Times« — v Belgiji.

Rokovnjač Giuliano pred ofenzivo

PALERMO, 25. — Zadnje pismo, ki ga je napisal znani sicilski ro-kovnjač Giuliano se glasi:

»Mir in blagostanje se bo vrnilo na Sicilijo, ko bo moja družina in vsi tisti, ki trpijo v zaporih, zopet osvobodena in ko bom jaz odšel iskat svobodo drugam, kajti v Italiji je ni. Dovoljnim oblastem sledite: Če moje zahteve ne bodo zadovoljene do 1. avgusta, bom ta-koj začel z ofenzivo!«

Močan tajfun na Okinavi

TOKIO, 25. — Na otoku Okinava je razsajal izredno velik tajfun; brzina vetra je znašala čez 200 kilometrov na uro. Tajfun je pod-laril dreve in uničeval barake, zla-sti pa je poškodoval ameriške le-talske naprave, ker je Okinava ve-za važna letalska baza na Zapad-nem Pacifiku. Bilo je ranjenih de-vet ameriških letalcev in več otrok;

Ta-ko

TRŽAŠKI DNEVNIK

Izvolili so novega župana in odbor v Dolini

Predstavniki ljudske fronte obsoja italijanske šoviniste in Vidalijske nacionaliste v Miljah

Izjava predstavnika Ljudske fronte - Za župana je izvoljen Lovriha - Upravni odbor sestavljajo samo vidalijskeci

Včeraj dopoldne je bila prva seja občinskega odbora za izvolitev novega župana in upravnega odbora. Seji, ki jo je odprl dosednji župan Bevk, vodil na nosilec Vidalijske liste, Lovriha, je prisostvoval podpredsednik cone dr. Schiffer. Lovriha je v svojem nagovoru najprej izrazil svoje zadovoljstvo in obljubil v imenu predstavnikov Vidalijske liste, da bodo napravili vse mogoče za uresničitev svojega volivnega programa. Nato se je poklonil spominu padlih žrtv v NOB in priznal, da je zaslug teh žrtv, da so se danes lahko svobodno sestali izvoljeni predstavniki ljudstva.

Cudno smo gledali Vidalijskega razbijača Lovriha in ga kar poslušali, ko je na govoril. Pa njegove besede in pokloni niso bili iskreni. Šaj se že dobro spominjamo prepletkanih in izbrisanih napisov o naših žrtvah po vaseh, kot v Borštu, Boljuncu, Ricmanju itd. Besede so besede, dejstva pa dejstva, in tem verjamejo, naj pravijo Vidalijske razbijači in binavci kar hočejo. Tudi njihovim lepim besedam o sodelovanju še ne verjamejo. Naj novi župan in odbor kakor vsi ostali vidalijskeci dokažejo in nas prepričajo o dejstvi, da zares hočejo, da mirno sožitje in sodelovanje. Res je sramota, ki je dejal Lovriha, da se med Slovenci ne morejo strinjati. Toda to, g. Lovriha, je posledica vašega razbijaškega dela Vidalijske politike.

Po nagovoru predsednika seje je dal svojo izjavo tov. Bolčić Josip, predstavnik Ljudske fronte, ki jo v celoti objavljamo:

«Slovensko - italijanska ljudska fronta prisostuje prvi seji novotvorne občinskega sveta za občino Dolina in bo tudi tukaj po svojih zastopnikih izrekala obsodbo nad načinom, s katerim so se volitve pripravljale in vršile.

Poudarjamo, da je bila sama prava občinska volitev ne samo v naši občini, ampak na vsem Tržaškem ozemlju pod ZVU neki pr.

Starši!

Poslušajte danes radio jugoslovanske cone Trsta

Svoji otroci, ki so na počitnicah v Sloveniji in kolonijah na Lescah, poslušajte danes radio jugoslovanske cone Trsta (v jugoslovanske cone Trsta od 18.45. Slišali boste pozdrave svojih otrok.

pravljeni maneuver, kateremu so kumovali želje in interesi italijanske reakcije v službi anglo-ameriškega imperijalizma in slovenske reakcije. Ta maneuver je oropal našeto naših ljudi volivne pravice in preprečil možnost, da bi se pri volitvah svobodno udeleževali. Obsodimo predvsem podli način volitve, ki se je vršila od strani komunističnih Vidalijskih pristajev, ki so vodili najograbnejšo gonjo laži, klevet, zameravanja in terorja nad predstavniki, zastopniki in tudi nad pristajalci ljudske fronte. Tako so z nezanimnim početjem dezorizirali, demoralizirali in terorizirali naše ljudstvo, da ni moglo prostosti pri izvrševanju svojih volivnih pravic.

Ljudska fronta, zvesta svojemu volivnemu programu, bo nadaljevala v občinskem svetu in izven njega brezkompromisno borbo proti vsem onim, ki v svoji politični razgrizenosti blatio in uničujejo slovenske tradicije naše narodnooslobodilne borbe, iz katere se je skovala slovensko-italijanska bratstva. V spominu na žrtve našega ljudstva so bo borila proti vsem revizionistom, mirnim pogodbam, za uveljavljanje onih idealov, za katere so padli najboljši sinovi našega ljudstva.

Kot zastopniki Ljudske fronte izrekamo naše priznanje zastopnikom Ljudske fronte v tržaški občini odv. Deklevi, ki se je edini dvignil, da konkretno brani pravico slovenskega jezika na naši zemlji in posebnost naših občinskih uradnih. Obenem kot zastopniki Ljudske

FRANČIŠEK S. FINŽGAR

Pod svobodnim soncem

ILUSTRIRA M. BAMBIČ

14

Zakaj vsi so bili prepričani, da je Svarun zaradi zmage od veselja ponorel, ker jih je tako obremenil. Dolga senca je ležala od grlica po ravni, ko je vojska dospela v podnožje.

Brez reda, v divjih skokih, so se bojevniki zagnali v grmovje in polegali v rumeno listje in suho travo. Slemo so metali z glav, oklepe so s trusem butali ob tla. Smeh in krik se je razlegal po grmih po vsej gošči. Bila je neurejena in nebrzdana četa svobodnih ljudi, plinilih od zmage.

Tedaj pridri na konju med starce Svarun. Namrغدeno čelo, kakor jezneja Peruna, obči svet v ognju. «Na noge! Občute oklepe, slemo na glavo! Ali ste voljki? Tolpa združena! Posluš Svaruno, starosti, sicer me vrzite s konja in prebodite.

fronte izražamo obsodbo proti kulturnoimperializmu Vidalijskih pristajev v naši sosednji miljski občini, ki so prepredili slovenskemu ljudstvu miljske občine, da bi sploh bilo zastopano v ožjem upravnem odboru miljske občine.

Ljudska fronta se ponovno obrača na vse prebivalstvo občine Dolina, ga opozarja, da je edina možnost zaščite interesov našega ljudstva v volitvenem programu LF, ki je v naši občini dosledna predstavnik demokratičnega slovenskega ljudstva in ki ni in ne bo potepodolaznih tradicij naše narodnooslobodilne borbe.

Ko so ocvrtili mandate, so bile volitve župana. Kot je bilo pričakovati, je dobil Lovriha Dušan 11

Tudi v Zgoniku izvolili župana in odbor

Kandidat LF odklanja izvolitev v odbor, ker noče sedeti z „možakom“, ki ga naši ljudje dobro poznajo že iz časa fašizma

Prvi seji občinskega sveta, ki je bila včeraj popoldne v Zgoniku, so prisostvovali predsednik cone prof. Palutan, kap. Lister od VU, šef oddelka Muran, župan in tajnik nabrežinske občine in nekaj občinstva.

Sejo je vodil vidalijskec Cernjiva. Po kratkem nagovoru in enominutnem molku v počastitev padlih zgoničke občine je bila verifikacija mandatov, nato pa izvolitev župana.

Pri občinskih volitvah je dobila Vidalijska lista v zgonički občini večino glasov, zato je bil že pri prvem glasovanju izvoljen za župana vidalijskec Pirc Alojz, ki je dobil 8 glasov. Volivcev je bilo 13, belih glasovnic oddanih 5. Seje se nista udeležila 1 predstavnik DZ ter delegat LF tov. Kocman Jože iz Samotorice, ker je bil sprejet v bolnišnico.

Kakor v Miljah in Dolini, kjer imajo vidalijskeci večino, je bilo že prej določeno od zgoraj, kdo bo izvoljen za župana. Novoizvoljeni župan je kar potegnil iz žepa pripravljen govor, ki ga je s težavo prebral, morda zaradi ganjenosti ali ker ga ni prejel dobro prestidural.

Po izvolitvi župana so bile volitve dveh odbornikov. Pri prvem glasovanju sta dobila Milij Anton (Vidalijskec) in Budin Alojz (LF) vsak po 8 (vidalijskeci) glasov, 5 glasovnic je bilo belih. Za namestnika sta bila izvoljena pa Milij Ermin (vidalijskec) in Vlado Obad (LF). Tov. Budin in Obad sta takoj izjavila, da zaradi posebnih razlogov odklanjata izvolitev. Svojo odklonitev pa bosta morala predložiti pisмено na prihodnji seji občinskega sveta.

Ko sta bili objavljene imeni dveh izvoljenih odbornikov in namestnikov, smo opazili na obrazih nekaterih vnetih vidalijskecev izraz nepostojnega zadovoljstva, dopisnik lista «Dol» je bil nervozno kadil jugoslovanske cigarete, pa se je obrnil do svojih in z značilno potezo roke pokazal, čes pa smo jih «nahtali». Besede tov. Budina in tov. Obada so razburile vidalijskece in jih spravile iz tira, tako tudi Ada Slavec, ki je začel nekaj vpiti proti našemu dopisniku in zmerjati predstavnike Ljudske fronte. Najbolj pa se je razburil nek Milij Anton iz Saleza, tisti, ki je bil izvoljen za odbornika. Izpadeel je s pikirani opazkami in očitki ter se predznil govoriti o «možakih». Spomnil se je daljnje preteklosti in rekel, da so bile tedaj dve nasprotni listi, klerikalna in liberalna, pa da so vendar skupno sodelovali, kakor bi morali tudi sedaj. Tov. Budin mu je v dveh besedah odgovoril kakor se «liška takim možkom», ki se upajo očiti našim predstavnikom, da je njihova odklonitev kar »grozodejstvo».

Zdaj vidalijskeci hinavsko ponujajo roko in jih trese jeza, ker jim še ne zaupamo. Pred občinskimi volitvami, že celo leto, nas neprestano pušajo in blatio. Sodelovanje? Enotnost? Seveda! Zato smo in se bomo vztrajno borili. Toda kdo je prvi odklonil vsako sodelovanje?

Zdaj vidalijskeci hinavsko ponujajo roko in jih trese jeza, ker jim še ne zaupamo. Pred občinskimi volitvami, že celo leto, nas neprestano pušajo in blatio. Sodelovanje? Enotnost? Seveda! Zato smo in se bomo vztrajno borili. Toda kdo je prvi odklonil vsako sodelovanje?

Mejte je korakala četa za četo. Sprejeli težko orožje, v sredini svobodni Slovenci, zdaj lokostrelci in prarazari. Bil je moik, pod nogami je hrumela stepla. V sivem mraku so zagledali Donavo, širok, gladek pas preko ravnine. Na pasu črna goveja. Proti njej je obrnil Iztok konja.

«Pripravite kopja, sekire in mečla

Iztok se je okrenil in sporočil povelje. Slo je šepetaje od ust do ust. Jermeni so izpustili sekire, ročaji mečev so ticali v krevetilo stisnjenih rokav, kopja so se povaljale v Iztok se jim je zdel za nekaj višji in njegova pleta so bila kakor hrib.

«Ugašane sonce — pogledite, senca so se zelmerne — tedaj se dvignemo in gremo do mosta, pa

Z NEDELJSKEGA ZBOROVANJA UPOKOJENCEV

Borba tržaških upokoencev bo odslej še bolj odločna

Ves tržaški delavski razred solidaren z borbo tržaških upokoencev, ki zahtevajo od odgovornih oblasti povišanje pokojnin

Odkar so prenehala volivna zborovanja, ni bilo na Garibaldijev trgu zbranih toliko ljudstva, kot v nedeljo jutraj, ko je bilo napovedano javno zborovanje tržaških upokoencev. Prostirani Garibaldijev trg je bil skoraj stardov in stark, da bi s svojo navzočnostjo podkrepili svoj protest proti odgovornim oblastem, ki se že niso odločile, da bi ugodile njihovim upravičenim zahtevam ter povišale pokojnine tržaških upokoencev. Toda med udeleženci zborovanja niso bili samo upokoenci, temveč tudi velike število aktivnih delavcev in brezposelnih, ki so tako ponovno potrdili svojo solidarnost z borbo napadli prizadete kategorije tržaških delavcev v pokolu.

Cevraj je sone močno pripekalo, so vsi brez izjeme z velikim zanimanjem sledili zelo podrobno poročilu tajnika Zveze etnotnih sindikatov za upokoence dr. Zbogarja. S svojimi medklici in glasnim odobravanjem govoru dr. Zbogarja, ki so žrtvovali vsa svoja najboljša leta in tudi zdravje in napreduki in razvoju gospodarstva našega ozemlja, dokazali zopet borbenost in odločnost, ki sta dobi voliti govorjen porok za to, da bodo znali voditi svojo borbo neustrahovano do zadnjega zmeta.

V navzočnosti tega ogromnega števila upokoencev je dr. Zbogar, tajnik Zveze ES za upokoence, odločno zahteval, da rešijo odgovorne oblasti končno to vprašanje, ki spravlja zaradi svojih težkih posledic.

Borba tržaških upokoencev bo odslej še bolj odločna; odgovorne oblasti bodo morale prej ali slej sprevetiti, da se upokoenci tokrat ne bodo dali odpraviti v še puhlihi ljubljani, temveč da zahtevajo uresničitev svojih, več kot upravičenih zahtev.

Openci so počastili Župančiča

V petek zvečer je preko 300 Opencev napnilo kinodvorano, v kateri je Prosvetni krožek na Opčinah priredil Župančičevo komedijo. Novi Prosvetni krožek, ki zbira vse openske resnično kulturne delavce, odkar si je Malalan s svojo kvadrto »Pridobil« vodstvo Prosvetnega društva, je s svojim prvim javnim nastopom dokazal, da se tudi v tem težkem času zaveda svojega poslanstva. Ta nastop pa je tudi dokazal, da »zaščitniki« ne bodo uspeli uničiti pravilnega razvoja slovenske ljudske prosvete na našem ozemlju.

Pred lepno okrašenim pokojniškim Zupančiča je komemoraciji otvoril tov. dr. Tone Danev, ki je v poljudnem slogu in s citati iz pesniških del prikazal lik velikega Zupančiča. Po govoru je sledil sprečno sestavljen spored. Razen sopranistke tovc. Kozem Rožice, ki je zapela »Uspavanko« in »Kangli« ter baritonista tov. Raztresena Staneta, ki je zapel »Pojdem na prejo«, so vsi ostali program izvajali domačini, članj Prosvetnega krožka.

Kot recitatorji so nastopili tov. Kalc Tovec (»Grobovi tuljov«), tov. Kalin Neva (»Vprašanje«), tov. Furian Viktor (»Kovaška«) in tov. Vremec Angela (»Ved poet svoj dog«) in »Korotan v srcu«. Vsi trije so nam znani kot dobri igralci — diletanti; v petek pa so nam dokazali, da so tudi dobri recitatorji. Svoje recitacije so podajali povsem prirodno, doživeto; brez patosa, ki je običajni spremljalec recitatorja — diletanta. Če bi imeli malo več vaje, bi jim izginila negotovost in bi mogli reči, da je bila izvedba odlična.

Razveselil nas je prvi nastop žen. skega kvarteta (tov. G. Kokol Jadranska, Suligov Jadranska, Skrljavaj Anita in Vremec Angela), ki je s pesmicama »Božji volek« in »Cibica« odlično prestal svoj krstni nastop.

Tudi naši cibicanci niso izostali pri počastitvi svojega pesnika. Mala Magda Malalanova nam je deklamirala »Zlato polje«: Malalan Silvana, Sosti Lucijan in Skrljavaj Pavla pa so dramatično »Cibica« in »Cibica« prav gotovo razveselili naših najmlajših: vendar smo na Opčinah, ki se lahko ponosajo morda bolj kot kateri koli drugi kraj, s številnimi otroškimi nastopi, bili vajeni bolj dovršenih, predrnejših otroških nastopov. Nena ravna, prebirana, včasih groteskna gestikulacija; deklamatorski ton estare solav; vse lo je bilo na Opčinah že preživeto; to ni potrebno, da se spet povzra. Tretja točka pionirjev »Cur, mui...«, ki naj bi bila menda nekakšna balada, pa je bila zares čisto odveč. Openski otroci, tudi ti, ki so nastopili v petek, so pokazali talent in smisel za recitacijo in igro; treba je le te njihove dobre lastnosti vestno in poštovno gojiti in razvijati.

Prosvetni krožek je dobro uspel komemoraciji čestitati. Če smo v tem poročilu pokazali tudi na senčne strani programa, smo to napravili v zvesti, da se resnični kulturni delavci, ki so prebrdili kroz kulturnega dela, povzročajo po velikih »zaščitnikih« Malalanu in slihihi, ne bojijo tudi javno iznesene kritike.

Iztok je zamahnil z mečem proti dimu. Vse oči so obisele na taboru. Zmračilo se je popolnoma. Siva megla, ko tancica, je pripila navzdol po Donavi. Slo korakov so bili še od mosta. Dve temni senci sta se premikali pred njim. »Strazna, pomisli Iztok. Sklone se na levo, sklone na desno in šepetaje naroca, Hifreje je nato stopil konj, vojskaki so pritisnili za njim. Dojezdil je tik pred most, Meseca se ni bilo. Straza je dostojno umaknila na desno in levo in pozdravila »Hilbudija«. Ali že sta počila dva oklepa, močniji sulci, zagnani z vso silo, sta predri čuvajema prdi. Zgrudila sta se in kriknila. Toda krik je zaglušil hrup na mostu. Grmeli so plohi pod nogami vojske, ki je hitela čez reko.

Tedaj se veselo oglašilo trombe z okopov. V taboru se dvignelo plamenice, vrata se na stečaj odpro.

Takrat je v trenutku razumela vsa vojska Slovenov Svarunovo obznanje. Bizantinci so mislili, da se vrača zmagoviti Hilbudij z ujetniki.

Slovenci so se zagnali divje na most, zakricali in zatulili, da je zajekalo ozračje in udarili z groznim navalom na taboro.

Iztok je bil že med vrati, Straza

je ostrmela. Vrgla je plamenice ob tla, najhrajrejši Slovenci so se zapodili skozi dveri. Udarilo se sekire, pokali oklepi, tolkli in klali meči. Nastala je grozna zmešnjava. »Sklaivenoj, Sklaivenoj!« (1) je bučalo po taboru.

Na sredi pretorija pred Hilbudijevim solomom je bila bliskoma zbrana četa. V taboru se je pojavil Hilbudijev duh. Hipnosa so se dvignili meči, telesa so zakrili štiti in nastala je neprodorna stena, ob katero je butalo valovanje Slovenov. Svarun se je zmotil, ker je mislil, da bodo Bizantinci neoboroženi. Kadar koli je Hilbudij odjezdil na pohode, je morala biti posadka noh in dan pripravljena, da bi mu priškolila na pomoč, če bi bila sila. In zato se je razvel tal grozen boj, kakor ga ni doživel nihče izmed vseh vojskakov.

Ko so Slovenci zunaj tabora zaslišali krik iz stok in lomljenje oklepov, so se zagnali na okope, ležli drug na drugega in v se pehali preko lesenega zidu. Od vseh strani so se drevali v taboro in se valili na sredo v strážno živo kopo, ki je ščrela od sulic, se svetila od mečev — kri je brizgala, trupla so se grmadila na tieh. Spotkali so se

(1) Po grško za Slovani,

IZ SINDIKALNEGA ŽIVLJENJA

Tudi uslužbenci Gaslini v borbi za svoje pravice

Dekorativni slikarji grozijo s stavko, če bi delodajalci ne ugodili njihovim zahtevam.

Stavkovna gibanja tržaških delavcev so na dnevnem redu; tokrat so na vrsti tudi delavci, uslužbeni v podjetju Gaslini, ki zahtevajo upravičeno rešitev svojih zahtev ter spoštovanje določb, ki so jih delavci ob podpisu sporazuma sprejeli.

Kot v drugih tovarnah, tako je tudi v tovarni Gaslini položaj tamkaj uslužbenega delavstva zelo težak; delovni pogoji so vse prej kot zavidanja vredni, plača pa je seveda zelo nizka in nikakor ne zadostuje za kritje vseh prepotrebni stroškov.

Uslužbeni tovarne Gaslini vodijo borbo že dolgo časa, vendar je vladalo nekaj časa v podjetju nekako zatijše, ker so pač delavci mislili, da se bodo delodajalci držali sprejetih določb ter jim izboljšali delovne pogoje kot tudi plačo. A kljub sklenjeni in podpisani pogodbi so ostali delodajalci še vedno pri svojem prvotnem stališču, morda nekoliko izpremenjenosti, v katerih trga maske raz obzre prizanah historičnih junakov, ali pa smesi zapadno družbo.

Če bi tak položaj trajal še v nadalje, bi se lahko zgodilo, da bi se borba teh delavcev zelo zaostрила ter bi v bodoče prišli tudi do protestnih ali še kaj siljših stavk.

Zopet nova kategorija delavcev v stavkovnem gibanju — tokrat gre za dekorativne slikarje, ki zahtevajo za toliko časa od združenja obrtnikov odobritve svojih upravičenih zahtev. Dne 12. t. m. je poslala Zveza ES za dekorativne slikarje pismo združenju obrtnikov, v katerem zahteva, da bi delodajalci končno ugodili skromnim zahtevam svojih uslužbenec, ki nikakor ne morejo živeti v takih težkih življenjskih razmerah. Samo če bi delodajalci sprejeli te zahteve, bi bili dekorativni slikarji pripravljeni na pogajanja, v nasprotnem primeru bodo prisiljeni stopiti v protestno stavko.

Ni vse zlato, kar se sveti!

Cevraj je Horace Leslie Campell mornar in je že marsikaj videl in skusil na svojih potovanjih, se je vendarle prav tu v Trstu opeknel. Na led pa sta ga speljala dva navadna paglavca. Horace Campell, ki je te dni priplul v Trst z ameriško tovarno ladjo »Robert Luckembach«, je naletel na dva fantiča, ki sta mu ponujala na prodaj dva zlate prstana, in to zelo poceni. Samo štiri dolarje sta zahtevala za oba prstana. Kupčija je bila takoj storjena. Toda glej, komaj je mornar pogledal natafneje oba prstana na svetlem, je z grenkobno spoznal, da nista zlata pač pa medenastina.

Takoj se je Campell napeljal na policijo, kjer je povedal zgodbo in popisal znanost obih paglavcev. S temi podatki v rokah je policija po nekaj urah iskanja našla prstana prvega tika. Ta je 14-letni Dominik G. iz ul. Cavazzani 9, ki je pri zlatu samo polovico greha ostalo polovico pa je naprtil na ramena njegovega druga. Izjavil je namreč, da je on prodal samo en prstan in prejel za to le dva dolarja.

Dve nesreči v petrolejski čistilnici pri Sv. Soboti

Pri delu vseh shramb za tekoča goriva v petrolejski čistilnici pri Sv. Soboti sta se včeraj jutraj potokodova dva delavca. Najprej so od osemih pripeljali v bolnišnico na tretji kirurški oddelk 45-letnega Visnovitza Evgena iz Spodnje sv. Marije Magdalene 185. Omenjenemu je na delu padel kos železa na desno nogo in mu pokvaril kosti v stopalu, za kar bo treba 20 dni zdravljenja v bolnišnici.

Čez teden ure kasneje so pripeljali v bolnišnico 29-letnega Bertocchia Jordana iz ul. Bisočetto 8, ki je na padel z nekaj metrov visokih stopnic na žerjavu. Pri tem se je potekel levo stran prsni mormal nek prask. Zdravitvi se bo zloril 15 do 20 dni.

S treh metrov visokega zida je padel

Včeraj popoldne se je v Seeljanu koral 8-letni študent Sedeh Franc iz Umaga 13. Pri skakanju je fantek padel s treh metrov visokega zida in se precej potekel po vsem telesu. Poleg telesnih poškodb ima še živčni pretes. V bolnišnico so ga pripeljali z ameriško vojskovo ambulanco. Če ne bodo nastopile komplikacije, bo fant ostal na tretjem kirurškem oddelku 20 dni.

Troblji so rogov, starešine so klicali, gnali ljudi in jih tolkli. Vse je pobesnelo, vse zdijalo in bati se je bilo, da se med seboj pokoljejo.

Svarun je velet zaigral plamenice. Tudi mesec se je počasi spizljal na nebo. Na okopih je mrgolelo golih ljudi z dvignjenimi sulicami, z meči nad glavo, s kiji in sekirami

in padali borci drug čez drugega v gorke mlake krvi. Mogočna sila na bizantinskih vojakov je pokala, se preklala, se zopet strnila in grozno sekala z meči krog in krog. Vedno večji hudournik je treskal vanjo, stena se je začela umikati, nenadoma se nagne, Slovenci pristopajo, stena pada. Toda v istem hipu se odpro vrata na zapadni strani tabora, skozi vrata bizantinska konjica, ki jo je ščitila dviglo živa stena. Zarazela se je v tolpo narih Slovenov, meči so pogrezali v živote, na levo in desno so padala trupla, konjica si je presekala pot in odvihrala proti jugu v nočno temno.

Slokanje, vzdih, hropenje in grganje se je razlegalo po taboru. Slovenci so drli čez okope in v divji gonji pehali drug drugega v jarke. Kdor se ni zasegel boja, je hrepetel po krvi, bil po mrtvih truplih in divjal v besni ometici.

Troblji so rogov, starešine so klicali, gnali ljudi in jih tolkli. Vse je pobesnelo, vse zdijalo in bati se je bilo, da se med seboj pokoljejo.

Svarun je velet zaigral plamenice. Tudi mesec se je počasi spizljal na nebo. Na okopih je mrgolelo golih ljudi z dvignjenimi sulicami, z meči nad glavo, s kiji in sekirami

in padali borci drug čez drugega v gorke mlake krvi. Mogočna sila na bizantinskih vojakov je pokala, se preklala, se zopet strnila in grozno sekala z meči krog in krog. Vedno večji hudournik je treskal vanjo, stena se je začela umikati, nenadoma se nagne, Slovenci pristopajo, stena pada. Toda v istem hipu se odpro vrata na zapadni strani tabora, skozi vrata bizantinska konjica, ki jo je ščitila dviglo živa stena. Zarazela se je v tolpo narih Slovenov, meči so pogrezali v živote, na levo in desno so padala trupla, konjica si je presekala pot in odvihrala proti jugu v nočno temno.

Slokanje, vzdih, hropenje in grganje se je razlegalo po taboru. Slovenci so drli čez okope in v divji gonji pehali drug drugega v jarke. Kdor se ni zasegel boja, je hrepetel po krvi, bil po mrtvih truplih in divjal v besni ometici.

Troblji so rogov, starešine so klicali, gnali ljudi in jih tolkli. Vse je pobesnelo, vse zdijalo in bati se je bilo, da se med seboj pokoljejo.

Svarun je velet zaigral plamenice. Tudi mesec se je počasi spizljal na nebo. Na okopih je mrgolelo golih ljudi z dvignjenimi sulicami, z meči nad glavo, s kiji in sekirami

KOLENDAR

Torek 26. julija
Ana, Valent

Sonce vzhaja ob 4.41, zahaja ob 19.41. Dolžina dneva 15.00.

Luna vzhaja ob 4.53, zahaja ob 20.38.

Jutri sredo 27. julija
Rudolf, Dušana

1914 začetek prve svetovne vojne.

1845 se je rodil Franjo Markovici, hrvaški pisatelj. Umrli 1914.

1856 je bil rojen angleški dramatik BERNARD SHAW. Rodil se je 26. julija 1856 v Dubliru na Irskem. Spoketka se je prebiral skozi življenje brez literarne uspeha kot žurnalista in romanopisca, dokler ni ob koncu minulega stoletja zaslovel po svojih ostrih, drznih člankih in gledaliških igrar. Izmed njegovih dram so najzanimivejše tiste, v katerih trga maske raz obzre prizanah historičnih junakov, ali pa smesi zapadno družbo.

1862 gostovanje članov zagrebške gledališča na čelu z Adamom Mandrovičem v beografskem Narodnem gledališču Knezeve pivovarne. Prikazali so Mejrmo, petdejansko tragedijo Mateta Bana.

1942 teški boji na Gabrski gori, na Lučinah in na Zirovskem vrhu (na Gorenjskem).

1943 ustanovljeni v Sloveniji XIV. in XV. divizija NOV in POJ.

1944 v Moskvi podpisan sporazum med SZ in Poljskim nacionalnim komitejem o upravi Poljske.

1944 III. brigada napadla nemško kolono med Ajdovšino in Predmejo. Pobitih 48 Nemcev, uničenih 7 kamionov in zasežen ogromen plen.

7.15: Napoved časa - poročila 7.30: Kalendar. 7.35: Jutranja glasba. 8.15: Napoved časa - poročila. 11.30: Za vsakega nekaj. 12.00: Novi svet. 12.10: Iz filmov in operet. 12.45: Napoved časa - poročila. 13.00: Pesmi in pesni jugoslovanskih narodov. 13.30: Drobne glasbne skladbe. 14.00: Poročila. 14.15: Dnevni pregled svetovnega tiska. 14.28: Popoldanski koncert. 14.45: Citanje večernega sporeda. 17.30: Plesna glasba. 18.00: Bachove Grandiove skladbe. 18.45: Slovenske narodne in harmoniki izvajajo Mario Sancin. 19.00: Lajka glasba. 19.20: Glasba za 4 klavirje. 19.45: Napoved časa - poročila. 20.00: Massenetijskih in Wagnerjevih oper. 20.30: Z domače knjižne police. 20.45: Glasbena medija. 21.00: Vozni mladinci: Simon Gregorčič. 21.30: Scherzo: Simfonija št. 2. B. dur. 21.50: Lajka večerna glasba. 22.45: Plesna glasba. 23.15: Napoved časa - poročila. 23.30: Kaj vam nudi jutrišnji spored? 23.35: Polnočna glasba.

Občni zbor ZDTV 9. avgusta 1949

ISTRSKI DNEVNIK

PODRUŽNICA UREDNIŠTVA PRIMORSKEGA DNEVNIKA V KOPRU - ULICA C. BATTISTI 301/a PRITL. - TEL. 70

Skozi težave in ovire v socializmu

Danes, ko smo preostali vsi ovi-
re in težave, ki so združevale naš
razvoj in postavili na oblist ljudi,
težjih trenutkih z nami in nas spodbu-
ljali v borbi proti sovražniškove-
mu izkoriščanju, se moramo popri-
jeti stvarnega dela, katerega nam ho-
jejo plovski resolucije Informbiro-
ja s svojimi klevečami in lažmi
zopet onemogočiti. Vendar se lažni
to ne bo nikoli posrečilo, ker ino-
ga nam krmlilo ljudi, ki imajo dovolj
izkušenj in ki so prekaljeni v mar-
kistično-leninističnem duhu. Ti vo-
ditelji pa ne bodo ovirali uresnič-
itvi zahtev delovnega ljudstva, mar-
več bodo nenehno krepili ljudsko
oblast, da dosežemo tisto, česar ni
smo mogli doseči v času izkorišča-
nja sloveka po eloviku in za kar
se je vedno boril in se še bori ves
delavski razred sveta.

Zakaj se poslužujemo kleveč in
laži, nam je povsem znano. Pred-
vsem zato, da bi nas ovrtili pri
graditvi nove družbene ureditve-so-
cializma. Ali ni to negativen pojav
s strani držav z ljudsko demokra-
cijo in delom z ljudsko demokra-
tskim nametom in njihovega vod-
stvu, ki si gradijo danes z vso vne-
mo in poštenostjo boljše bo-
dnost in s tem obenem krepijo
vse demokratične sile v svetu?

To je nedvomno pojav razbijanja
bratstva in enotnosti demokratičnih
sil sveta in obtemeritev klevetstva go-
nja proti narodom, ki so žrtvovali
1.700.000 najboljših sinov v borbi
proti domačim in tujim izkorišče-
valcem. Pri tem pa ti narodi kljub
vsem napadom in prekaljenim trgo-
vinskim vezi s SZ in socialističnim
državami gradijo na temelju lastnih
izkušenj življenje, ki jim bo nudilo
dovolj sredstev za kulturni-gospo-
darski in socialni napredek, ki bo
priporočil k izboljšanju in izpo-
lnoitvi proizvodnih sredstev, da bo
lahko vsako konsumiral toliko,
kolikor bo potreboval.

Ali je to kakor nam očita go-
sposki, protikristijski-leninisti-
čno, sebi, ki si hočemo podre-
diti prirode sile, da nam olajšajo,
skrajšajo in izboljšajo delovni po-
stop in dvignejo produktivnost?

Po njihovi želji naj bi ostala naša
zemlja še nadalje brez industrije in
elektrike. To pomeni, da bi morali
ostati nadalje preprosta agrarna
dežela brez tehnike. S tem bi si se-
veda zagotovili pri nas tržišče pro-
izvajalnih sredstev, s čimer bi osta-
la naša država še dalje podrejena
drugim, kakor je bilo v času prejš-
njega režima.

Naše ljudstvo se vendar dobro za-
veda, da brez industrializacije in
elektrifikacije ni gospodarskega na-
predka, ker je odvisen razvoj gospo-
darstva zlasti od industrije doline
elektrike. Mi pa se želimo prav ino-
stajsko tako dvigniti, da bomo su-
mno proizvajali stroje in vse potreb-
ne materialne dobrine. Za vse to
imamo dobre pogoje in zakaj jih
ne bi izrabili, če so na razpolago.
Kot po pravilnim vodstvom naše
KPR, ki s tovarškim delom na čelu,
kakor tudi z žilavostjo jugoslovans-
kih narodov, bomo postali gospo-
darsko neodvisni. Prav zato ne sme-
mo delati drugače, kot delamo.

Nadaljujmo s delom, kakor smo
se pričeli. Ker le tako bomo naj-
bolje odgovorili na vse klevete in
laži Informbirojske gojile

G. BARUČA

**Obisk zadrugarjev Gabrovice
v Pučah in Portorožu**

Kdo bi si bil kaj podobnega pred-
stavljal pred nekaj leti. Vsi pozna-
jo Gabrovice, vasi, potisnjeno pod
skalovje nad dolino Ospe. Zdelo se
je, da bo to zamrlo vsako življenje,
ko so nacifisti do tal požgali in
unili vas. Ostal je le velik kup
razvalin.

Res, vse staro je ostalo pod pri-
mili. Vsi smo osvobodili so tem
od vseh strani ljudje, ki jih je
bila borba tako trdo postavila na
tehtnico. Začeli so na novi podlagi.

**Obisk zadrugarjev Gabrovice
v Pučah in Portorožu**

Kdo bi si bil kaj podobnega pred-
stavljal pred nekaj leti. Vsi pozna-
jo Gabrovice, vasi, potisnjeno pod
skalovje nad dolino Ospe. Zdelo se
je, da bo to zamrlo vsako življenje,
ko so nacifisti do tal požgali in
unili vas. Ostal je le velik kup
razvalin.

Res, vse staro je ostalo pod pri-
mili. Vsi smo osvobodili so tem
od vseh strani ljudje, ki jih je
bila borba tako trdo postavila na
tehtnico. Začeli so na novi podlagi.

**Obisk zadrugarjev Gabrovice
v Pučah in Portorožu**

Kdo bi si bil kaj podobnega pred-
stavljal pred nekaj leti. Vsi pozna-
jo Gabrovice, vasi, potisnjeno pod
skalovje nad dolino Ospe. Zdelo se
je, da bo to zamrlo vsako življenje,
ko so nacifisti do tal požgali in
unili vas. Ostal je le velik kup
razvalin.

Res, vse staro je ostalo pod pri-
mili. Vsi smo osvobodili so tem
od vseh strani ljudje, ki jih je
bila borba tako trdo postavila na
tehtnico. Začeli so na novi podlagi.

**Obisk zadrugarjev Gabrovice
v Pučah in Portorožu**

Kdo bi si bil kaj podobnega pred-
stavljal pred nekaj leti. Vsi pozna-
jo Gabrovice, vasi, potisnjeno pod
skalovje nad dolino Ospe. Zdelo se
je, da bo to zamrlo vsako življenje,
ko so nacifisti do tal požgali in
unili vas. Ostal je le velik kup
razvalin.

Res, vse staro je ostalo pod pri-
mili. Vsi smo osvobodili so tem
od vseh strani ljudje, ki jih je
bila borba tako trdo postavila na
tehtnico. Začeli so na novi podlagi.

**Obisk zadrugarjev Gabrovice
v Pučah in Portorožu**

Kdo bi si bil kaj podobnega pred-
stavljal pred nekaj leti. Vsi pozna-
jo Gabrovice, vasi, potisnjeno pod
skalovje nad dolino Ospe. Zdelo se
je, da bo to zamrlo vsako življenje,
ko so nacifisti do tal požgali in
unili vas. Ostal je le velik kup
razvalin.

Res, vse staro je ostalo pod pri-
mili. Vsi smo osvobodili so tem
od vseh strani ljudje, ki jih je
bila borba tako trdo postavila na
tehtnico. Začeli so na novi podlagi.

**Obisk zadrugarjev Gabrovice
v Pučah in Portorožu**

Kdo bi si bil kaj podobnega pred-
stavljal pred nekaj leti. Vsi pozna-
jo Gabrovice, vasi, potisnjeno pod
skalovje nad dolino Ospe. Zdelo se
je, da bo to zamrlo vsako življenje,
ko so nacifisti do tal požgali in
unili vas. Ostal je le velik kup
razvalin.

Res, vse staro je ostalo pod pri-
mili. Vsi smo osvobodili so tem
od vseh strani ljudje, ki jih je
bila borba tako trdo postavila na
tehtnico. Začeli so na novi podlagi.

Tečaj za govorno izreko slov. jezika recitacijo in slušno igro v Kopru

Ljudska oblast se je že od za-
četka svojega obstoja zanimala za
kulturni razvoj širokih ljudskih
mas. Skozi stoletja teptani tla
član se je po nacionalni in socialni
osvoboditvi začel zanimati za pri-
dobitve na kulturnem polju, do
katerih ni mogel priti v preteklo-
sti. Sole, odprle se za privilegira-
ne sloje, so postale na široko od-
prte nadarjeni kmečki in delavski
mladinci. Po vaseh in mestih so se
ustanovili pevski in dramski kro-
ki. Tudi glasbeno, slikovno in ki-
parsko umetnost, dokaj tisti, ki
o njej ni imel do sedaj niti pojma.
Pri nas pa smo pogrešali pouk o
govorni izreki, navodil o pravilni
recitaciji in slušni igri. Ni se ču-
diti, če je bilo do sedaj obinstvo
zelo malo vneto za kulturne pri-
reditve, v katerih je bilo preveč
izpolnitosti z omenjenim tečajem,
ki se vrši vsak večer v prostorih
slovenske gimnazije v Kopru. Te-
ko nalogo predavatelja na tečaju
si je prevzel naš znani tov. Jože
Tiran. Izbra je bila lahko rečemo
zelo posrečena. Zal, da zaradi pre-
majhne reklame, obiskuje tečaj le
komaj 20 oseb, ali od teh le red-

**Tržaške žene na obisku
v Bujah**

V okviru organizacije ASIZZ so
tržaške žene priredile v nedeljo
izlet v Bujšino. Obiskale so Buj-
šino, kmečko obdelovalno zadrugo
»Prvi maj« in Segeto. Bile so v do-
lini reke Mirne in v Umagu.

Podrobneje o tem celodnevem
izletu bomo prinesli v četrtek na
zadnji strani dnevnika.

**Tržaške žene na obisku
v Bujah**

V okviru organizacije ASIZZ so
tržaške žene priredile v nedeljo
izlet v Bujšino. Obiskale so Buj-
šino, kmečko obdelovalno zadrugo
»Prvi maj« in Segeto. Bile so v do-
lini reke Mirne in v Umagu.

Podrobneje o tem celodnevem
izletu bomo prinesli v četrtek na
zadnji strani dnevnika.

**Tržaške žene na obisku
v Bujah**

V okviru organizacije ASIZZ so
tržaške žene priredile v nedeljo
izlet v Bujšino. Obiskale so Buj-
šino, kmečko obdelovalno zadrugo
»Prvi maj« in Segeto. Bile so v do-
lini reke Mirne in v Umagu.

Podrobneje o tem celodnevem
izletu bomo prinesli v četrtek na
zadnji strani dnevnika.

**Tržaške žene na obisku
v Bujah**

V okviru organizacije ASIZZ so
tržaške žene priredile v nedeljo
izlet v Bujšino. Obiskale so Buj-
šino, kmečko obdelovalno zadrugo
»Prvi maj« in Segeto. Bile so v do-
lini reke Mirne in v Umagu.

Podrobneje o tem celodnevem
izletu bomo prinesli v četrtek na
zadnji strani dnevnika.

**Tržaške žene na obisku
v Bujah**

V okviru organizacije ASIZZ so
tržaške žene priredile v nedeljo
izlet v Bujšino. Obiskale so Buj-
šino, kmečko obdelovalno zadrugo
»Prvi maj« in Segeto. Bile so v do-
lini reke Mirne in v Umagu.

Podrobneje o tem celodnevem
izletu bomo prinesli v četrtek na
zadnji strani dnevnika.

**Tržaške žene na obisku
v Bujah**

V okviru organizacije ASIZZ so
tržaške žene priredile v nedeljo
izlet v Bujšino. Obiskale so Buj-
šino, kmečko obdelovalno zadrugo
»Prvi maj« in Segeto. Bile so v do-
lini reke Mirne in v Umagu.

Podrobneje o tem celodnevem
izletu bomo prinesli v četrtek na
zadnji strani dnevnika.

**Tržaške žene na obisku
v Bujah**

V okviru organizacije ASIZZ so
tržaške žene priredile v nedeljo
izlet v Bujšino. Obiskale so Buj-
šino, kmečko obdelovalno zadrugo
»Prvi maj« in Segeto. Bile so v do-
lini reke Mirne in v Umagu.

Podrobneje o tem celodnevem
izletu bomo prinesli v četrtek na
zadnji strani dnevnika.

Naše žene in leden zdravstva od 23. do 30. julija t.l.

Z otvoritvijo tedna zdravstva,
ki ga je organiziral oddelček za
zdravstvo pri Istrskem okrožnem
LO, se pred naše žene postavljajo
važne naloge. Prav za prav bi vsa-
ka žena morala imeti načrt del,
ki jih bo v tem tednu izvršila. Ko-
ga bolj, kot prav ženo, zanima
zdravje in družini in čistoča stano-
vanj? Osebo so pri tem tako
važnem vprašanju zainteresirane
žene, matere in gospodinjice.

Toda ne samo v tednu zdravstva,
tudi izven takih posebnih dnevo-
v, je prav naša žena tista, ki naj
skrbí za čistočo hiše, otrok in dru-
žine. Prav tako je njena dolžnost,
da sodeluje pri čiščenju in čistoči
domače vasi, cest, mlekarn, trgo-
vin in drugih javnih prostorov.
Bolečo ločko predstavljajo že ved-
no po vseh naših vaseh vsaka na-
pejalšča, gnojšče, gnezince in
drugo.

V tednu zdravstva bodo krajev-
ne ljudske oblasti napovedovale
razna zdravstveno-higienična dela.
Tu naj naše žene sodelujejo, da
bo teden zdravstva dosegel res ti-
si namen, kot ga ljudska oblast
pričakuje. Ta poziv bodo vse na-
še žene prav gotovo podprle z
vsem navdušenjem.

Vzorec z deli na vasi, ki bo
dopolnil druge dale našim va-
sem tudi lepo zunanost, bodo
povod predavanja zdravstvenega
znanja. V večjih obalnih mestih
bosta predavala tov. Dr. Ferioli
Lucian, zdravnik iz Kopra, in tov.
Dr. Sonja Mašera, zdravnica iz
Trsta.

C. E.

Žene v Čezarjih-Pobegih s prostovoljnim delom proslavile obletnico V. kongresa KPJ

Kakor smo že poročali, so bile
v četrtek zvečer po vseh večjih
krajih našega okrožja svečane pro-
slave prve obletnice V. kongresa
KPJ. Svojo zavednost so pokazale
tudi naše demokratične žene v Če-
zarjih-Pobegih.

Tako so imele ta dan najprej
sektorsko zborovanje. Po zaključ-
ku se polnoštevilno šle na pro-
stovoljno delo na stavbišče do-
mačega zadrugskega doma. Tam so
delale z vso vneto od 21 do 23.
S svojim zgledom so potegnile za
seboj in navdušile tudi okoli 20
tovarišev, ki so na mah spoznali,
da bi bilo nepravilno, da bi oni
sedeli v krmici, žene pa da bi sa-
me delale.

Pri tej priliki so napravile žene
nič manj kot 52 delovnih ur. Pre-
našale in prevzale so kamente in
drugo gradivo. Pozna ura jih ni
prav nič zadrževala, vztrajale so
toliko časa, dokler niso končale
dela, ki so si ga zastavile. Vsega
je sodelovalo 26 žensk, in sicer:
Zupancič Elia, Bertok Vella, Šau
Marija, Bertok Genovefa, Pobega
Antonija (stara 70 let), Turk Be-
gina, Bestjak Marija, Bertok Lojza,
Jakomin Ivana, Vavovec Justina,
Bertok Stana, Bordon Marija, Ko-
ljančič Ida, Bordon Karla, Bertok
Emilija, Bertok Ana, Jakomin Ju-
stina, Bertok Emilija, Furančič
Palma, Furančič Justina (mafi),
Furančič Justina (hči), Vavovec
Rozina, Petarič Cecilija in Jako-
min Danila.

Prav ta primer naj bo v vzpodbu-
do vsem tistim žensk, ki na žalost
ne najdejo nikdar niti ure, da bi
jo žrtvovali v korist skupnosti ter
v korist vse vasi in okolice. Strmjen
odziv žena iz Čezarjev - Pobegov
bo prav gotovo ugodno vplival na
zavest vseh žena tamkajšnjega sek-
torja. S tem da so šle te žene kot
ena, na prostovoljno delo za zgra-
ditev zadrugskega doma, so pokazale,
da hočejo sodelovati pri obnovi
krajnevnega gospodarstva. Hkrati
so na najlepši način proslavile ob-
letnico V. kongresa KPJ. Vsa čast
vrednim ženskam iz Čezarjev - Po-
begov!

Planinsko društvo v Kopru bo
priredilo 6. in 7. avgusta množični
planinski izlet na Nanos. V soboto
6. zvečer bo partizanski tabor ob
labornih ognjih, v nedeljo popol-
dne pa bo otvoritev nove zgrajene
planinske koče Vojka Premizura. Ta-
krat bodo tudi razne fizikalne
tekme. Popoldne bo planinsko ra-
janje in zvečer povratek.

Vso to prireditve pripravljata
Planinsko društvo v Posostoini in
Zveza borcev. Za Koper pa daje
informacije in zbira priloge tov.
dr. Zega, gradbeni oddelček, tel. 122.

IZ KANALSKE DOLINE Stanovanjska kriza in njeni vzroki

Čeprav je velik del prebivalstva
trbiške občine leta 1940 optiral za
Nemčijo, kamor se jih je velik del
takrat tudi izselil, vada danes tu-
daj zelo velika stanovanjska kri-
za. Predzadnja vojna je štel Trbiž
skupaj z okoliškim vasi okrog
3800 prebivalcev, ki so imeli vsi
več ali manj udobna stanovanja.
Po vojni, zlasti pa v zadnjih letih,
se je prebivalstvo precej pomno-
žilo, zaradi prihoda številnih ita-
lijanskih družin, ki jih je italijan-
ska vlada zaposlila tukaj kot u-
radnike, železnikarje itd. Po drugi
strani se je pa prav zaradi vojnih
posledic število stanovanj nekoliko
zmanjšalo, ker je bilo nekaj poslo-
pih poškodovanih in jih doslej še
niso obnovili. Posledica tega je,
da je v tem kraju mnogo zelo
majhnih stanovanj, v katerih se
često stiskajo po dve ali tri dru-
žine. Večkrat so ti prostori vlažni
in zatohlji in le redko ali pa ni-
kaj zelo velika stanovanjska kri-
za. Predzadnja vojna je štel Trbiž
skupaj z okoliškim vasi okrog
3800 prebivalcev, ki so imeli vsi
več ali manj udobna stanovanja.
Po vojni, zlasti pa v zadnjih letih,
se je prebivalstvo precej pomno-
žilo, zaradi prihoda številnih ita-
lijanskih družin, ki jih je italijan-
ska vlada zaposlila tukaj kot u-
radnike, železnikarje itd. Po drugi
strani se je pa prav zaradi vojnih
posledic število stanovanj nekoliko
zmanjšalo, ker je bilo nekaj poslo-
pih poškodovanih in jih doslej še
niso obnovili. Posledica tega je,
da je v tem kraju mnogo zelo

Goriški prebivalstvo v številkah

Po podatkih goriškega anagraf-
skega urada je štelo prebivalstva
v t. l. naše mesto 44.976 prebiva-
lcev, od katerih je bilo stalno biva-
lojih 40.648. To stanje se je do 30.
junija spremenilo v toliko, da je
takrat štelo mesto 44.963 prebiva-
lcev ali 13 manj kot ob začetku leta.
Zanimivo je, da je naraslo število
stalno bivaajočih na 45.007 ali več
kot jih dejansko prebiva v naši
občini.

V teh šestih mesecih je bi-
lo rojenih 270 otrok, od katerih je
128 dečkov in 142 deklic. Med njimi
je 1 oče naraslo število nezakon-
skih otrok, ki jih je bilo maja me-
seca kar 20 na 42 novorojenčkov.
Največ otrok se je rodilo januarja
(50), najmanj pa v aprilu (41). V
istem razdobju je umrlo 316 ljudi,
in sicer 160 moških in 152 žensk.
Kakor običajno je imela smrt naj-
boljše žetve v zimskih mesecih in
sicer v januarju (78) ter je pozneje
to število v maju padlo na 32.

V prvih šestih mesecih tekočega
leta je bilo vpisano 111 otrok. Naj-
več jih je bilo v januarju, ko se je
poročilo 21 parov. V februarju je
sledilo njihovega zgledu 18, v mar-
cu 16, v aprilu 20, v maju 20 in v
juniju 16 parov.

Komaj je ušel smrti

V nedeljo jutraj je na balnear-
skem igrišču gostine »Pri Bricu«
Podgori hotel neki delavec urediti
na gostilniškem vrta elektrarno na-
pajalovo, da bi ne bilo motenj pri
balnearskih tekmah, ki so bile ta
dan na programu. Pri delu je po
neprevidnosti prijel za žico, ki pa
k sreči ni imela toliko napetosti,
da bi ga takoj usmrtila. Ker pa je
stik trajal le predolgo, je bil mož
v tem obsegu električne energije
v smrtni nevarnosti in se je že za-
čel peniti ter zvijati v smrtnih kr-
čih, medtem ko mu je kri udarila
iz nosa. Tedaj je nekdo izmed pri-
sotnih imel toliko prisotnosti duha,
da je prijel za bližnji kol in uda-
ril z njim po želi, ki se je pretrgala.
Na ta način je prekinil tok in pu-
nosrečeno je bil v hipu rešen goto-
voje smrti.

Nesreča s kolesom pod Steverjanom

Včeraj je morala rešiti avto go-
rškega Zelenega križa na pomoč
51-letnemu Peronu Jožetu iz Moše,
ki se je ponesrečil na kolesarskem
sprehodu v Steverjanu. Na strmi in
kamniti cesti pred vajo se je s ko-
lesom vred prevrnil in se pri padcu
ranil v glavo, opraskal po rokah
in po obrazu. Odpeljali so ga v me-
stno bolnico v Gorico, ker so ga
takoj obvezali in poslali domov.

**ALI PODPIRAŠ SLOVENSKI
NAPREDNI TISK?**

Včeraj je morala rešiti avto go-
rškega Zelenega križa na pomoč
51-letnemu Peronu Jožetu iz Moše,
ki se je ponesrečil na kolesarskem
sprehodu v Steverjanu. Na strmi in
kamniti cesti pred vajo se je s ko-
lesom vred prevrnil in se pri padcu
ranil v glavo, opraskal po rokah
in po obrazu. Odpeljali so ga v me-
stno bolnico v Gorico, ker so ga
takoj obvezali in poslali domov.

GORIŠKI DNEVNIK

PODRUŽNICA UREDNIŠTVA IN UPRAVE PRIMORSKEGA DNEVNIKA V GORICI - SVETOGORSKA ULICA 42 - TEL. 749

DFS IN NAŠI VASKI PROBLEMI

Napeljava elektrike v Poljanah in Jamljah

Kdaj bodo rešili problem preskrbe z vodo v Jamljah

Na svoji zadnji seji pretekli
leden je končno pokrajinski upravni
odbor odobril napeljava električne-
ga toka v Poljane in Jamlje v do-
berdski občini, kakor smo že po-
ročali v naši sobotni številki.

Organizacija DFS v Jamljah in
Dobrodober se je že lani in letos na
vse načine trudila, da bi zainteresi-
rala pokrajinske oblasti v Gorici,
ki bi morale priti na pomoč v vpra-
šanju elektrifikacije in izboljšanja
preskrbe z vodo. Posebno drugo
vprašanje je velike važnosti, ker se
obeta na teh kraških tleh pomani-
kanje vode, če ne letaj dni ni
deleža.

Pred nekaj meseci smo že obšir-
no pisali o tem problemu, ko je šla
posredna delegacija DFS k prefektu
v Gorico in mu podrobno obrazlo-
žila nujno potrebo napeljava luči
in vodovoda v Jamljah. G. prefekt
je takrat obljubil, da bodo takoj
podzeli potrebne korake, da se te-
mu pomankanju odzove in je sam
priznal, da to vprašanje po-
trebuje nujne rešitve. Toda ta etar-
ko je trajal skoraj šest mesecev
in šele na zadnji seji pokrajinskega
upravnega odbora je bila zade-
va delno rešena s tem da so do-
brili načrte za napeljava električ-
nega toka v Poljane in Jamlje.

Ostane še vedno odprto vpraša-
nje vodovoda. Kakor v Dobrodober,
je prišel prejšnji teden neki komi-
sar s prefekturo tudi v Jamlje. Z
občinskimi uradniki iz Dobrodobera
si je ogledal teren in potem, ko je
šel do studenca, ki je eno uro iz
vasi, je merda izjavil, da bi bilo
potrebno poleg že obstoječih po-
staviti še eno erpalčko za vodo. Vsa-
komur, ki pozna razmere v Jam-
ljah, mora biti jasno, da to ni no-
bena rešitev in bo v vasi vedno po-
manjkanje vode, dokler ne bodo
napravili nove napeljava od stu-
denca v hribu, ki je dovolj močan,
da zagotovi preskrbo za ljudi in
živo.

Pod ZVU so prejšnja leta še iz-
delali tak načrt in bi ga bilo treba

**Tržaške žene na obisku
v Bujah**

V okviru organizacije ASIZZ so
tržaške žene priredile v nedeljo
izlet v Bujšino. Obiskale so Buj-
šino, kmečko obdelovalno zadrugo
»Prvi maj« in Segeto. Bile so v do-
lini reke Mirne in v Umagu.

Podrobneje o tem celodnevem
izletu bomo prinesli v četrtek na
zadnji strani dnevnika.

**Tržaške žene na obisku
v Bujah**

V okviru organizacije ASIZZ so
tržaške žene priredile v nedeljo
izlet v Bujšino. Obiskale so Buj-
šino, kmečko obdelovalno zadrugo
»Prvi maj« in Segeto. Bile so v do-
lini reke Mirne in v Umagu.

Podrobneje o tem celodnevem
izletu bomo prinesli v četrtek na
zadnji strani dnevnika.

**Tržaške žene na obisku
v Bujah**

V okviru organizacije ASIZZ so
tržaške žene priredile v nedeljo
izlet v Bujšino. Obiskale so Buj-
šino, kmečko obdelovalno zadrugo
»Prvi maj« in Segeto. Bile so v do-
lini reke Mirne in v Umagu.

Podrobneje o tem celodnevem
izletu bomo prinesli v četrtek na
zadnji strani dnevnika.

GORIŠKI DNEVNIK

PODRUŽNICA UREDNIŠTVA IN UPRAVE PRIMORSKEGA DNEVNIKA V GORICI - SVETOGORSKA ULICA 42 - TEL. 749

IZ KANALSKE DOLINE

Stanovanjska kriza in njeni vzroki

Čeprav je velik del prebivalstva
trbiške občine leta 1940 optiral za
Nemčijo, kamor se jih je velik del
takrat tudi izselil, vada danes tu-
daj zelo velika stanovanjska kri-
za. Predzadnja vojna je štel Trbiž
skupaj z okoliškim vasi okrog
3800 prebivalcev, ki so imeli vsi
več ali manj udobna stanovanja.
Po vojni, zlasti pa v zadnjih letih,
se je prebivalstvo precej pomno-
žilo, zaradi prihoda številnih ita-
lijanskih družin, ki jih je italijan-
ska vlada zaposlila tukaj kot u-
radnike, železnikarje itd. Po drugi
strani se je pa prav zaradi vojnih
posledic število stanovanj nekoliko
zmanjšalo, ker je bilo nekaj poslo-
pih poškodovanih in jih doslej še
niso obnovili. Posledica tega je,
da je v tem kraju mnogo zelo

Goriški prebivalstvo v številkah

Po podatkih goriškega anagraf-
skega urada je štelo prebivalstva
v t. l. naše mesto 44.976 prebiva-
lcev, od katerih je bilo stalno biva-
lojih 40.648. To stanje se je do 30.
junija spremenilo v toliko, da je
takrat štelo mesto 44.963 prebiva-
lcev ali 13 manj kot ob začetku leta.
Zanimivo je, da je naraslo število
stalno bivaajočih na 45.007 ali več
kot jih dejansko prebiva v naši
občini.

V teh šestih mesecih je bi-
lo rojenih 270 otrok, od katerih je
128 dečkov in 142 deklic. Med njimi
je 1 oče naraslo število nezakon-
skih otrok, ki jih je bilo maja me-
seca kar 20 na 42 novorojenčkov.
Največ otrok se je rodilo januarja
(50), najmanj pa v aprilu (41). V
istem razdobju je umrlo 316 ljudi,
in sicer 160 moških in 152 žensk.
Kakor običajno je imela smrt naj-
boljše žetve v zimskih mesecih in
sicer v januarju (78) ter je pozneje
to število v maju padlo na 32.

V prvih šestih mesecih tekočega
leta je bilo vpisano 111 otrok. Naj-
več jih je bilo v januarju, ko se je
poročilo 21 parov. V februarju je
sledilo njihovega zgledu 18, v mar-
cu 16, v aprilu 20, v maju 20 in v
juniju 16 parov.

Komaj je ušel smrti

V nedeljo jutraj je na balnear-
skem igrišču gostine »Pri Bricu«
Podgori hotel neki delavec urediti
na gostilniškem vrta elektrarno na-
pajalovo, da bi ne bilo motenj pri
balnearskih tekmah, ki so bile ta
dan na programu. Pri delu je po
neprevidnosti prijel za žico, ki pa
k sreči ni imela toliko napetosti,
da bi ga takoj usmrtila. Ker pa je
stik trajal le predolgo, je bil mož
v tem obsegu električne energije
v smrtni nevarnosti in se je že za-
čel peniti ter zvijati v smrtnih kr-
čih, medtem ko mu je kri udarila
iz nosa. Tedaj je nekdo izmed pri-
sotnih imel toliko prisotnosti duha,
da je prijel za bližnji kol in uda-
ril z njim po želi, ki se je pretrgala.
Na ta način je prekinil tok in pu-
nosrečeno je bil v hipu rešen goto-
voje smrti.

Nesreča s kolesom pod Steverjanom

Včeraj je morala rešiti avto go-
rškega Zelenega križa na pomoč
51-letnemu Peronu Jožetu iz Moše,
ki se je ponesrečil na kolesarskem
sprehodu v Steverjanu. Na strmi in
kamniti cesti pred vajo se je s ko-
lesom vred prevrnil in se pri padcu
ranil v glavo, opraskal po rokah
in po obrazu. Odpeljali so ga v me-
stno bolnico v Gorico, ker so ga
takoj obvezali in poslali domov.

**ALI PODPIRAŠ SLOVENSKI
NAPREDNI TISK?**

Včeraj je morala rešiti avto go-
rškega Zelenega križa na pomoč
51-letnemu Peronu Jožetu iz Moše,
ki se je ponesrečil na kolesarskem
sprehodu v Steverjanu. Na strmi in
kamniti cesti pred vajo se je s ko-
lesom vred prevrnil in se pri padcu
ranil v glavo, opraskal po rokah
in po obrazu. Odpeljali so ga v me-
stno bolnico v Gorico, ker so ga
takoj obvezali in poslali domov.

Najnovejše slovenske knjige

dobite v trgovinah

LI-PA

V zalogi imamo stalno, tudi knjižnice STROKOVNE KNJIGE.
Poslovalnice: KOPER, IZOLA, PIRAN, PORTOROŽ, BUJE,
UMAG in NOVI GRAD.

Najnovejša slovenska knjižnica

dobite v trgovinah

LI-PA

V zalogi imamo stalno, tudi knjižnice STROKOVNE KNJIGE.
Poslovalnice: KOPER, IZOLA, PIRAN, PORTOROŽ, BUJE,
UMAG in NOVI GRAD.

Ozadje stavke poljedelcev delavcev v Italiji

V Italiji ni še utihnil odmev velike stavke kmetijskih delavcev, ki se je pričela 18. maja in trajala do 23. junija, ko je bil po dolgotrajnih pogajanjih med zastopniki Splošne zveze dela ter Združenjem zemljiških posestnikov dosežen sporazum. Tragična kronika poteka stavke, ki je zahlevala med drugim več življenjskih žrtve, je gotovo osem čitateljem znana iz poročil, ki jih je prinašalo dnevno časopisje. Manj znano je širši javnosti ozadje, ki je dovedlo široke množice delovnega ljudstva do najskrajnejših sredstev socialne in razredne borbe.

Italijansko poljedelstvo delavstvo šteje okrog 2.300.000 družin, katerih člani obdelujejo zemljo kot poltovarjarske, zakupniki ter stalni ali nestalni delavci. Silno kritičen je predvsem položaj kmetijskih delavcev, katerih število znaša okrog 3.000.000. Ogromne množice delavstva te kategorije iščejo skozi vse leto stalne ali nestalne zaposlitve pri večjih kmetijskih posestnikih. Ob žetvi, košnji, trgatvi in sploh ob važnejših sezonskih kmetijskih delih se kmetijski proletarijat premika v najtežjih, večkrat nezmožnih življenjskih pogojih iz pokrajine v pokrajino, od posestva do posestva. Delodajalci izkoriščajo bedo in pomanjkanje v vrstah tega brezpravnega delavstva in mu vsiljujejo, razen rednih izjem, obupne delovne in medzne pogoje, ki vsaj v Evropi nimajo para. Posledice takega položaja občutijo zlasti tako imenovani stalni poljedelci delavci. V zameno s kolikor toliko stalno namestitvijo se morajo namreč ti delavci navezati na težke delovne in medzne pogoje. Stalna namestitev pa je kljub temu le navidezna, ker lahko delodajalec po svoj mili volji v vsakem trenutku odpusti namestence po pogodbeni klavzuli, ki preduvaja odpušitev iz upravičenih razlogov ali kako praviijo v Italiji »per giusta causa«. Okrog 2 milijona kmetijskih delavcev je stopilo v gibanje, da bi doseglo poleg zboljšanja splošnih življenjskih pogojev predvsem zaporo nad odpušči. Stavka se je končala s kompromisom, ki obsega 7 točk. Glavni vsaki stavke je ta, da bo še v septembru letošnjega leta sklenjena nova nacionalna skupna delovna pogodba. Poleg tega bo vlada kakor se je že stvarno zgodilo z zakonom prepovedala odpušči z dela za dobo dveh let. Primeri upravičenih odpuštev pa bo med tem časom določila sodna oblast (računajo, da bodo morala sodišča proučiti najmanj 200.000 takih primerov). Po preteku dveh let, tako je točno določeno v sporazumu, bodo lahko delodajalci odpustili kmetijske

delavce brez vsake omejitve in brez vmešavanja oblasti in sindikalnih organizacij.

V bistvu je torej rešitev upravnih poljedelcih delavcev, zaradi katerih je nastal spor, le odložena za kratek čas, že zdaj pa so si delodajalci hoteli zagotoviti za bodočnost proste roke pri odpuščanju in najemanju delovne sile. Italijanski veleposestniki upajo tudi, da jim bo v teh dveh letih uspelo postopoma zlomiti borbenost kmetijskega ljudstva in razcepiti njegovo enotnost, ki je glavni pogoj za uspeha vsakega naprednega gibanja. Od tod ustanavljanje tako imenovanih slobodnih sindikatov ter podtalno in javno nastopanje veleposestnikov. Težnje veleposestnikov podpira ves vladni tisk, v njihovo službo pa so stopili skoraj vsi tako imenovani poljedelci izvedenci in vodstvo poljedelskih tehnikov. Če bodo ugodili zahtevam delavstva — tako na vso moč zatirajo agrarni krogi — bo italijansko poljedelstvo zadela katastrofa. S stalno zaposlitvijo — tako nadaljujejo — bo storilnost delavstva silno padla. Dobro naj bi se ob takih pogojih godilo le aletuhom, medtem ko ne bodo mogli kmetijski posestniki vzdrževati visokih proizvodnih stroškov in bodo morali končno opustiti obdelovanje zemlje. Ne brez hinavščine pa ob vsaki priložnosti krogi poudarjajo, da jim je položaj delavstva zelo pri srcu, da je sodelovanje delavstva zahtevano, neobhodno potrebno itd. Skratka posledice krize, ki se dejansko pojavlja v italijanskem poljedelstvu, bi hoteli preveriti izključno na ramena delavcev, za sebe pa obdržati stare pravice in nedotaknjen zaslužek.

Pri vsem tem je značilna omahljivost italijanske vlade, ki bi bila sicer iz demagoških razlogov pripravljena vsaj deloma ugoditi zahtevam italijanskega delavstva v poljedelstvu, na drugi strani pa je pod pritiskom agrarcev, ki so, kakor je znano, eden izmed glavnih stebrov sedanje vladajoče stranke. Tako je že tolikokrat napovedana agrarna reforma še vedno v začetnem razvojnem obdobju. Po načrtih zakona o agrarni reformi bi ta prizadela le okrog 8000 veleposestnikov, zemljiški sklad pa bi obsegal okrog 1,3 milijona hektarjev obdelovalne zemlje. Če se bo agrarna reforma sploh izvedla, bodo potem lahko ugodili potrebam 150.000 družin proti 2.300.000 agrarnih interesentov, ki zdaj obdelujejo tujo zemljo v korist veleposestnikov. Gotovo pa je eno: vprašanja italijanskega poljedelstva ne bodo rešili brez temeljite preobrazbe močno ukoreninjenega fevdalne miselnosti med zemljiškimi veleposestniki.

SENO SO LEPO POSUSILI IN GA NAKLADAJO NA VOZ.

DELO VINOGRADNIKA V DRUGI POLOVICI JULIJA VRŠČIKANJE VINOGRADOV

V prvi polovici meseca julija so vinogradniki dela v glavnem končali. Le tu pa tam v izrednih terenskih prilikah napada ojid in bo potrebno izvesti po takih terenih zadnje žveplanje, sicer se pa več ne bo treba bati nastopa bolezni, ko so jagode že doble prevlekle tako imenovane (cuticula), ki jagode varuje proti glivičnim boleznim in s tem so izven nevarnosti.

Predno bo vinogradnik žel plačilo za svoj trud, bo v drugi polovici julija potrebno izvršiti zadnje vinogradniško delo t. j. vrščikanje. Tudi to delo, kakor vsa ostala, je potrebno izvršiti pravčasno in pravilno. Vrščikanje ali prirezovanje je vsakoletno opravilo, ki ga ne moremo odložiti kolektivno, temveč ga izvršimo individualno. Tudi delu mnogih vinogradnikov pripisujejo premalo važnosti in večkrat zaradi tega grešijo.

Pri vrščikanju poročamo glavno mladice 80 do 120 cm visoko, če je kolje pa nad njim 10 cm vse enako visoko. Glavno merilo pri vrščikanju je, da pustimo dovolj dolge poganjke, katere bomo naslednjo pomlad potrebovali pri rezi za rodni les. Oziroma se moramo tudi na to, če bomo rez izvršili na dolgo ali kratko, da v tem primeru ne bo do poganjki prekratki. Pri tem prirežemo stranske poganjke, zaliske pa odstranimo. Če je potrebno tudi istočasno poganjke privežemo. Zalisknike moramo odstranjevati z nožem, pri prvem listu odrezati, nikdar pa ne od poganjka odčleniti, ker z tem poškodujemo oko, ki predstavlja pridelek prihodnjega leta.

Zanimivo je, da se skoro vsa dela zelo pogosto opravljajo nepozno, vrščikanje se pa po navadi opravi prezgodaj in po vršno. Posledice prezgodnjega vrščikanja so, da v tej dobi, ko je še močna asimilacija, trta ponovno poganja nižja očesa, ki bodo tvorila rodni les, če že ne odženejo, pa močno nabreknejo in in nevarnost, da taka v zimskem času puzujejo. Poganjki, ki so ponovno zrastle, so nežni in so zato pravo leglo za okužbe in razvoj »peronospora«. Edino na šparnih (spenjačah), pri pletvi in vezi odrežemo poganjke 3-4 liste nad zadnjim grozdom, nikdar pa ne preblijemo grozda, ker ni asimilacije, se grozdje ne more pravilno razvijati.

Poleg tega pa trs oslabi. V takem primeru moramo vrščikanje ponoviti in si tako povzročimo dvojno delo, kar gre v izgubo časa in stroškov. Poleg tega je dobro, da vrščikanje zavlečemo posebno v krajih, kjer je bolj pogost pojav toče. Dolgo viseči poganjki zelo zdržijo točo in je v takem primeru škoda, povzročena od nje, veliko manjša.

Namen vrščikanja je, da z njim ustavimo nadaljnjo rast, damo možnost razvoja pridelku grozdje izpostavitvijo vplivu sonca, zraka in svetlobe. S tem je možnost razvoja bolnihi veliko manjša. Grozdje je zdravo, ga ne napada plesen in gniloba ter se lepše razvija in zori.

Opaziti je, da vinogradniki nikdar ne zamude vrščikanja, kar se rado zgodi pri drugih delih. Opravilo ga prezgodaj in površno, ne pripisujejo mu one važnosti, kot bi jo morali.

Pravi čas vrščikanja je v naših razmerah druga polovica julija. V tem času rast poneha. To poznamo po tem, da konec vrščikanja niso več upognjeni navzdol (zaviti), temveč se izravnavajo pokonci. V tem času začne grozdje iz zgornjih sort mešati, najzgodnejših sort pa tudi zoreti. Čas vrščikanja tudi določujemo po vremenskih razmerah. V zelo vročih in suhih letih vrščikanje nekoliko prej, da zmanjšamo listno površino in s tem izhlapevanje vlage, ki jo trta za obstoj in razvoj grozdja potrebuje. V tem primeru je dobro, da poleg tega tudi rahlamo vrhno plast zemlje. Ravno tako, da nekoliko prej vrščikanje v letih, ko je rast bujna, vrhni prevleči v zasedanje, v takem primeru moramo vrščikanje ponoviti ob pravem času.

Krmila in krmljenje

Nekaj besed o vitaminih

Hranilne snovi v krmi so:

1. dušične snovi (beljakovine in amidi);
2. masti in olja;
3. ogljikovi hidrati;
4. surova vlakna;
5. mineralne snovi (soli) in
6. vitamini.

Razen naštetih snovi vsebujejo vsa krmila tudi vodo. Če s sušenjem odstranimo vodo, nam ostane suha snov.

Beljakovine ali proteini so snovi, ki sestojijo iz ogljika, kisika, dušika in žvepla ter deloma tudi iz fosforja in železa. Beljakovine so živalim potrebne za tvorbo krvi, prebavnih sokov, mesa, volne itd., zato so važna sestavina živalske krme. Največ beljakovin je v krmni, mesni in ribji moki (okrog 25 do 70 odst.), v oljnih pogacah (prgah), kjer jih je okrog 15 do 45 odst., nato v semenu stročnic (grah, fižol, bob itd.), kjer jih je 15 do 30 odst., v žitih jih je okrog 5 do 10 odst. in v dobrem senu in detelji 3 do 12 odst.

Amidi so beljakovinom podobne snovi, ki pa ne vsebujejo fosforja in žvepla. Največ jih je v mladih rastlinah, pesi, silaži, nakaljenem semenu in v butah. Le prežvekovalci jih morejo predelati v beljakovine.

Masti in olja se sestojijo iz ogljika, kisika in vodik. V krmilih rastlinskega porekla je razmeroma malo masti. Največ jih je v semenu oljnih rastlin (25 do 49 odst.), nato v mesni in ribji moki (10 do 20 odst.), oljnih pogacah (do 20 odst.), v ovsu in koruzi (4 do 7 odst.). Masti in olja v večjih količinah ne prihajajo v poštev kot krmila, ker jih živalstvo lahko tvori iz ogljikovih hidratov.

Ogljikovi hidrati so sestavljeni iz ogljika, kisika in vodik. Sem spadajo škrob in razne vrste sladkorjev (grozdni, sadni, mlečni itd.), ki jih je mnogo v krmni rastlinskega izvora. Škrob je sestavni del žit (do 60 odst.), otrobov (41 odst.), krmne moke (60 odst.) in drugih podobnih krmil. Škrob služi kot cenena krma za tvorbo masti v živalskem telesu in kot vrelce moči in toplote.

Surova vlakna so težje prebavljivi del ogljikovih hidratov (stanicevine, drvenina, plutovina itd.). Čim več surovih vlaken je v krmi, tem manjša je njena krmilna vrednost. Mnogo surovih vlaken imajo slame in pleve, pa tudi seno. Najbolje jih izkoristijo prežvekovalci, ker so v njihovi predelodih razne bakterije, ki razkrajajo surova vlakna v lažje prebavljive snovi.

Poseben vloga v prehrani ljudi in živali imajo vitamini, ki jih je več vrst (A, B, C, D, E).

Vitamin A je vitamin rasti, ki je zelo potreben predvsem mladim živalim, katere daje določeno odpornost proti raznim boleznim. Če trpi mlada živala pomanjkanju tega vitamina, zastoja v rasti, izgubi tek, dlaka izgubi sijaj in elastičnost. Vitamin A je v zelenih rastlinah, predvsem v mladi pašni in detelji, dobrem senu, korenju, paradižniku, v semenu stročnic, ovsu, koruzi, silaži, mleku, jetrih in ribjem olju. Slama, pleve in okopavine imajo zelo malo tega vitamina.

Vitamin B1 smatramo za zaščitno snov pri živčnih boleznih in boleznih beri-beri. Danes je že toliko poznano, da ga lahko pripravimo na umetni način. Najdemo ga v zelenih rastlinah, žitnih odpadkih (pleve, moka, otraba), oljnih pogacah, senu, silaži itd. Prežvekovalci ga proizvajajo sami v prebavnem kanalu s pomočjo nekaterih bakterij.

Vitamin B2 varuje živali pred kožnimi boleznimi, pospešuje rast in ugodno deluje na izkoriščanje krme. Najdemo ga v istih krmilih kakor vitamin B1.

Vitamin C deluje proti skorbutu, to je bolezni, katere zunanji znaki so otekanje mesa, zglobovi, izpadanje zob, krvavenje itd. Vitamin C je v vseh svežih zelenih krmilih, krompirju, zelju,

korenju, strniščni repi, silaži in presnem sadju.

Vitamin D deluje proti kostnim boleznim (krhkosti, mehkoši in skriviljenosti kosti - rahitis). Vitamin D je v deteljah, senu, ribjem olju, jajčnem rumenjak, mleku in maslu.

Vitamin E preprečuje neplodnost. Je v vseh krmilih rastlinskega in živalskega izvora in ga navadno ne primanjkuje.

Mineralne (rudninske) snovi so snovi, ki se nahajajo v peslu, ki ostane, če krmilo popolnoma zgori. Za prehrano živali so posebno važni apno in fosfor. Kislini kot sestavna dela okostne in kuhinjske soli. Pri sestavljanju krmnih obrokov moramo posebno paziti, da bo dovolj apna, fosforne kisline in kuhinjske soli, kar zaradi pomanjkanja teh snovi lahko pride do znatnih neradov v živalskem telesu.

„Atomizirana“ semena v poljedelstvu

Poročajo, da delajo nekateri ameriški znanstveniki z atomsko energijo poskuse, kako bi umetno pospešili izpremembe, ki jih povzročajo naravna rastlinska vrsta. Raznovrstna semena bombardirajo z atomsko energijo, da bi jih napravili radioaktivna, podobno kakor jim je to uspelo s kovinami. Če bi ti poskusi uspeli, bi dobilo človeštvo v bodočnosti rastline, ki bi bile odporne proti različnim boleznim, kakor proti neurju. To pomeni seveda večje in boljše letine.

Pošteopke pri poskusih je sledeč: semena porazdeli skupno v kovinami na dolge in tenke vinske podstavke, ki jih potisnejo v atomsko cev. Ko jih potegnejo ven, so »atomizirana«. Z enkrat skušajo doseči proizvodnjo posebne vrste koruze, ki bi vsebovala več sladkorja in bila zato primernejša za silosiranje, posebne vrste lešnikov, ki bi bili odporni proti določenim boleznim ter debelejši in težji krompir, ki bi obstal dalj časa.

Množični pohod slonov v Keniji

NAIROBI 25. — Na tisoče slonov, ki živijo v severo-vzhodni Keniji, je nenadoma začelo korakati — kot na novele — v smeri Indijskega oceana. Njih število cenijo na 5000 in nikakor ne morejo pogoditi vzroka tega marša. Sloni hodijo 20 km uro in se od časa do časa ustavijo, ter unižijo vse rastlinstvo. Pohod slonov spominja na znamenite opise v Kiplingovi »Knjigi o džungli«.

ČEBELARJI nam pišejo

V razmerah, ki so gospodarile za časa vojne do leta 1945, je bilo tudi čebelarstvo v obutnem zastoj in ponekod je število panjev celo padlo. Vzroki so bili različni, na splošno je vplival zastoj marsikje tudi na razvoj čebelarstva samega.

Po končani vihrni so napredni čebelarji poprijeli za delo, tako da je danes iz statističnih podatkov razviden zadovoljiv uspeh. Oglašilo so se tudi mlajši čebelarji. Znidriščev panj je izpodrinil še zadnje kranjske, ki so le v oviru naprednemu čebelarstvu. Čebelnim družinam je bila tako rečena stanovanjska kriza. Vsestransko je Znidriščev panj priporočljiv v naprednem čebelarstvu in še posebno pri prevajanju na pršo.

Pripomniti je tudi, da je čebelarstvo neizogibno potrebno v kmetijah, ki to posebno v krajih, kjer so sadovnjaki. Po večletnem opazovanju in zasledovanju so ugotovili, da je prisotnost čebel ob času cvetenja eden glavnih pogojev za dober pridelek. Čebele so 1) oskrbele oplojevanje cvetja, 2) pridelke sadja je bil

izdatnejši. Umevno je, da so se ob cvetju opomogle tudi čebele, bodisi na zalogi medu in na cvetnem prahu, ki sta ravno v zgodnji pomladi zelo potrebna za razvoj čebel. Niti dodatno in niti spekulativno pitanje spomladi ne obudita tolike in vsestranske delavnosti in razvoja, kakor cvetje v naravi. H kateremu leti čebela v goste po nektar in obnožijo.

Na Tržaškem in bogatih sadovnjakov, tudi ne travnikov in vrtov. Edina pomoč je zgodnja pomlad, ki je tudi med glavnimi činitelj za zgodnji razvoj družin. Ob tem času kakor tudi poleti ni dobičkonosne paše. Zato so bili in so domači čebelarji primorani prevažati čebele na izdatnejšo pašo izven domačega ozemlja. Ze več desetletij jim je bil postojnišči okraj posebno priljubljen in gostoljuben, ker je tam ugodna cvetlična in gozdna paša in ker ni bilo zaprek s strani domačih čebelarjev niti oblasti. Na omenjeni paši so se oglašali tudi čebelarji iz Vipave, Notranjske, Krasi in Gorice.

Glavna pašišča ostajajo danes na jugoslovanskem ozemlju. Čebelarjem s Tržaškega ni ravno lahka stvar pridobiti pri ravno po leg tega, da je že sam prevoz čebel neprijeten in nevaren, potrebna posebna dovoljenja oblasti za izvoz in uvoz. Take odredbe se pa največkrat izvedejo, ko je že prepozno, kajti prevoz se vrši z razvojem letnega časa; včasih prej, včasih kasneje in je ta potreba razumljiva in dostopna le večjemu čebelarju. Težko je prebiti pristojne oblasti, da zahteva čebelarstvo največje točnosti.

Tukajšnja oblast mora upoštevati tudi to panogo kmetijstva ter ji pomagati v uspešnejšem napredku, pri izvažanju na pašo, pri dobavi sladkorja za dodatno pitanje za vzimljenje čebel, ki naj bi bil na razpolago že v zgodnji jeseni itd.

Nadzorništvu za kmetijstvo naj bi prisloščilo čebelarstvu na pomoč in nakazalo po potrebi tudi denarne podpore za gradnjo novih čebelnjakov in za obnovo starih, za nabavo panjev in čebelarjskih potrebščin ter nagrade naprednim čebelarjem.

V.

Priroda vremenski prerok

Znamenja, lepega vremena, ki jih je nabrala dolga in zanesljiva izkušnja, so: dim se dviga naravnost pod nebo, plamen vesele žužga navzgor, rosa je obilna in dolgo ostane; sončni vrhovi ali zahod je jasen, gorski vrhovi so čisti; luna je svetlobela; na nebu se pasejo »ovčice« (hodra-vi oblaki); zvečer se bliska, pa ne grmi; ptice veselo pojo; zvezde so velike in redke.

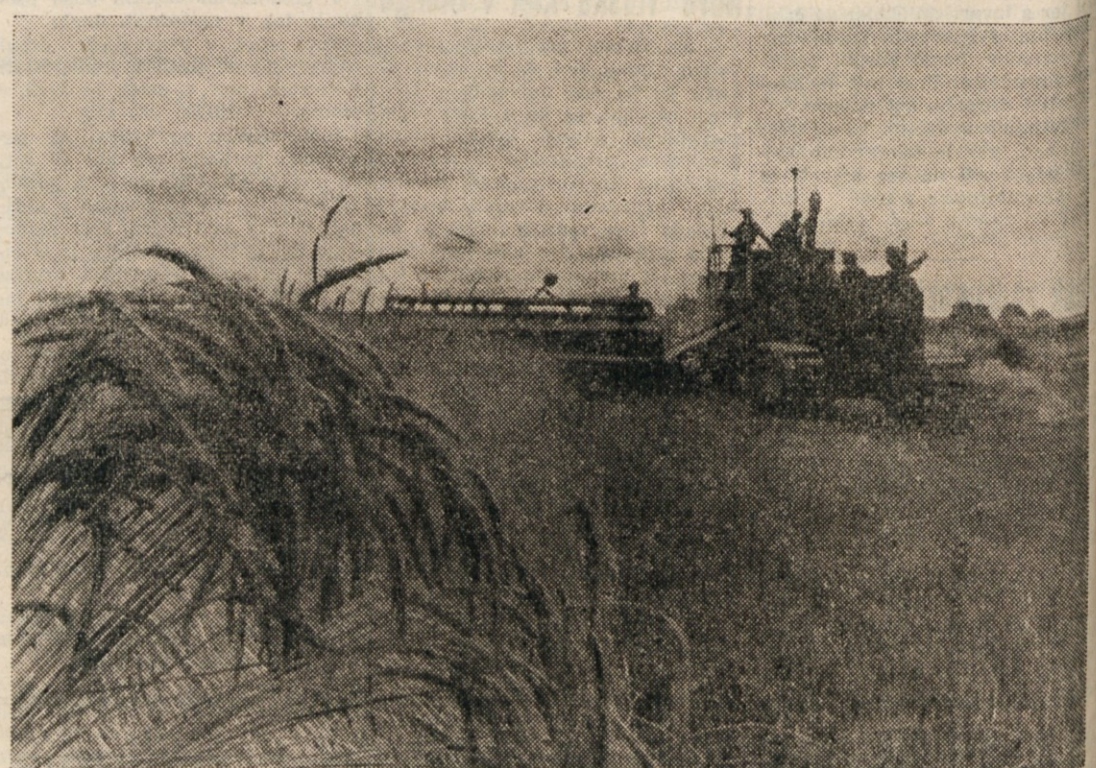
Znamenja slabega vremena: dim se vleče po tleh; jasno jutro je brez rose; sonce zahaja megleno ali s kolobarjem; sonce zahaja v zamok (drugi dan omaka); luna ima kolobar; gorski vrhovi imajo kane; daljni hribi se vidijo zelo jasno, kamenje in židovje je mokro; sol je vlažna; po ozračju udih trga; vreme je zelo soparno;

larskih potrebščin ter nagrade naprednim čebelarjem.

V.

Znamenja slabega vremena: dim se vleče po tleh; jasno jutro je brez rose; sonce zahaja megleno ali s kolobarjem; sonce zahaja v zamok (drugi dan omaka); luna ima kolobar; gorski vrhovi imajo kane; daljni hribi se vidijo zelo jasno, kamenje in židovje je mokro; sol je vlažna; po ozračju udih trga; vreme je zelo soparno;

Žetev na Českoslovaškem

NA ČESKOSLOVAKEM ZANJEJO ŽITO Z MODERNIMI STROJI SODOBNE TEHNIKE.

57

Tudi tisti, ki ne polaga prevelike važnosti na ekonomski faktor, mislino, da ne bo mogel zanikati, da je pojav slovenskih prerodov vsaj v svojem osnovnem ustroju rezultat kapitalističnega razvoja gospodarstva. Vendar pa bi neki, čeprav zgodešen zgodovinski oris slovenskih prerodov, tvoril poglavje zase. Pravim »prerodova«, kajti slovenskih prerodov je več in so različni po času, okolju in zgodovinskem ozadju. Najvažnejši pa je glede na vpliv, ki ga je imel v Trstu, slovenski prerod.

SLOVENCİ PRED 1.300 LETI

Slovenci, to prastaro slovensko plemo, ki se je pojavilo ali pa je bilo opaženo okoli leta 600 po Kr. v alpskojadranskem območju, so za dobo več kot enega tisočletja tako rekoč brez svoje narodne zgodovine. Slovenci so prvotno pastirji in kmetje, ki morajo na vojne in zavojevalne pohode na račun in po ukazu drugih. V prvi dobi se morajo umikati proti zapadu pod navalom Obrov, nato se za kratko dobo — in sicer po zaslugi in trudi v korist tujca, francoskega kralja Sana — osamosvoje, potem preidejo izpod obrskega gospostva pod Longobarde, izpod longobardskega pod Bavarce, končno pa so vključeni v fevdalno cesarstvo Karla Velikega. Slovenci nimajo v svoji sredi vojaškega plemstva. Zgodovina ne pozna slovenskega zavojevalskega plemstva, medtem ko pozna srbske in hrvatske aristokratske sloje, utemeljitelje narodnih kraljestev. Drug razlog, zakaj Slovenci niso prišli do svoje države, je v dejstvu, da so se v začetku nastanili na preobsežnem ozemlju. Slovenci segajo na severu do Donave, na zapadu do Visokih Tur, a se zaradi pritiska Nemcev, Madžarov in Romanov na teh skrajnih mejah ne morejo dolgo obdržati. Tako se polagoma umikajo in izginejo iz obeh Avstrij, iz Gornje Štajerske in Tirolske ter iz furlanske in beneške ravnine. Obdržijo pa se, trdoživno priklenjeni na domačo grudo, po vsej Kranjski, v

južni Štajerski in Koroški, v severni Julijski krajini in živijo kot ubog, razkropljen rod brez vsakega kulturnega življenja razen verskega. Filologi so odkrili v nekem bavarskem samostanu prvi slovenski pisani cerkveni spomenik, ki je verjetno iz 10. stoletja po Kr. Potem pa je tema do reformacije. Primož Trubar prevede sveto pismo v »kranjski« jezik nekaj let potem, ko ga je Luter prevedel v saksonskega. Slovenski narod bi se bil lahko rodil takrat, kakor se je takrat na podlagi jezikovne enotnosti rodil nemški. Toda katoliška protireformacija razprši z ognjem in mečem krivoverstvo po vseh habsburških deželah. Ljubljanski škof Tomaž Hren, ki se ga Trst še dandanašnji čudno spominja med imeni svojih ulic (imej je v Trstu svojo vilo, tako imenovani »Coroneum«, ki je dala ime današnji »Via del Coroneo«), obsodi na grmado na stolice krivoverških knjiž. In te knjige so napisane v slovensčini. Nemški fevdalizem in rimski katolicizem dušita v Sloveniji dalj kakor drugje vsako kal narodnega življenja. Slovenci malo ali sploh nič ne občutijo protifevdalne politike XVIII. stoletja, ki zbliža državo z množicami njenih podložnikov in jo prisili, da se z njimi sporazume.

ILIRSKO GIBANJE

Moral bo priiti Napoleon, zasedi slovensko zemljo in dvigniti tlačene in zapostavljene narode proti nemškemu centralizmu, da bo

Angelo Vivante - JADRANSKI IREDENTIZEM VZROKI SLOVANSKEGA PRERODA OD KOD IME ULICE CORONEO?

Julijana Stajerski in Koroški, v severni Julijski krajini in živijo kot ubog, razkropljen rod brez vsakega kulturnega življenja razen verskega. Filologi so odkrili v nekem bavarskem samostanu prvi slovenski pisani cerkveni spomenik, ki je verjetno iz 10. stoletja po Kr. Potem pa je tema do reformacije. Primož Trubar prevede sveto pismo v »kranjski« jezik nekaj let potem, ko ga je Luter prevedel v saksonskega. Slovenski narod bi se bil lahko rodil takrat, kakor se je takrat na podlagi jezikovne enotnosti rodil nemški. Toda katoliška protireformacija razprši z ognjem in mečem krivoverstvo po vseh habsburških deželah. Ljubljanski škof Tomaž Hren, ki se ga Trst še dandanašnji čudno spominja med imeni svojih ulic (imej je v Trstu svojo vilo, tako imenovani »Coroneum«, ki je dala ime današnji »Via del Coroneo«), obsodi na grmado na stolice krivoverških knjiž. In te knjige so napisane v slovensčini. Nemški fevdalizem in rimski katolicizem dušita v Sloveniji dalj kakor drugje vsako kal narodnega življenja. Slovenci malo ali sploh nič ne občutijo protifevdalne politike XVIII. stoletja, ki zbliža državo z množicami njenih podložnikov in jo prisili, da se z njimi sporazume.

Moral bo priiti Napoleon, zasedi slovensko zemljo in dvigniti tlačene in zapostavljene narode proti nemškemu centralizmu, da bo

jezika. Njegov časopis »Novice«, ki je bil ustanovljen 1842, postane tako rekoč jezikovno rešeto, kjer se polagoma ustvarja očistena tujih vplivov in narečnih lokalizmov, liberalizma, znanstvena in sopsma slovensčina. To dejstvo, kakor na eni strani onemogoči zavre politično združenje Južnih Slovanov, tako z druge strani neposredno pomaga razširjati slovensko kulturo in slovensko narodno zavest in oboroži slovenski narod, da se upre nemški in italijanski asimilaciji.

Posledica tega prizadevanja je vidna takoj. Medtem ko v začetku 1848 zastopa Ljubljano v Frankfurtu Nemec, pesnik in grof Auerstern (Anastasius Gruen), jo zastopa manj kot eno leto pozneje v Kronenrižu Slovenec Kavčič, ki se na strani Čeha Palackega bori za narodni federalizem. Vendar pa to elitno intelektualistično gibanje v sredini ne bi moglo samo od sebe razbiti slovenskih kmetijskih množic v Julijski krajini. Zato je treba nekakega obsežnejšega in globljega prava, tako rekoč neke smrtonosne vihrje, ki pa nosi v sebi kal novega življenja. Vrtoglavi dvig Trsta kot trgovskega mesta se postavlja pred njega se industrijsko razvijejo slovenska središča.

Zato Trst s pospeseno silo trga slovenske kmete z njihove rodne grude, jih privlači vase, avveliko tržišče Krasi in Kranjske (Emporium Carsiae et Carniolae), jih pretvarja v delavce, obrtnike, v bodoče trgovce in imovite meščane. Izrazilo kapitalistični pojav množičnega dotoka z dežele v mesto, to je tako imenovani urbanizem, začne vplivati na Slovence prav v Trstu in je v svoji prvi dobi za slovenski narod silno neugoden. Doba 1800—1850 je namreč doba spontane in zaradi tega nezdravne asimilacije. Trst požre na tisoče Slovence iz okoliškega podeželja, iz drugih predelov Julijske krajine in iz Kranjske, na stolice jstirskih Hrvatov, Dalmatincev in drugih Balkancev ter jih skoraj v celoti asimilira. Isto se v manjšem obsegu zgodi v manjših središčih dežele.

(Nadaljevanje sledi)